

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Espon keskuksen toimijoiden näkemyksiä alueen yhteisötilasta

Harjula, Soraja

2015 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Espoon keskuksen toimijoiden näkemyksiä
alueen yhteisötilasta

Soraja Harjula
Sosionomi YAMK
Opinnäytetyö
Joulukuu, 2015

Espoon keskuksen toimijoiden näkemyksiä alueen yhteisötilasta

Vuosi 2015 Sivumäärä 68

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Espoon keskuksen ja sen lähiympäristön alueen toimijoiden, järjestöjen ja asukkaiden näkemyksiä asukkaiden yhteisötilasta Opinnäytetyö kuuluu Laurean ammattikorkeakoulun Välittävät Valittavat Verkostot -tutkimushankkeeseen, jota rahoittaa ympäristöministeriön asuinalueiden kehittämissuunnitelma (2013-2015). Tutkimushankkeen yhtenä tarkoituksena oli selvittää muutoslaboratoriomenetelmän avulla, millaisen asukastalo tai yhteisötila voitaisiin kehittää yhdessä alueen asukkaiden, toimijoiden ja verkostojen kanssa. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä oli, millaisia käsityksiä Välittävät Valittavat Verkoston -hankkeen yhteisöpajan osallistujilla on asukastalosta.

Opinnäytetyön lähestymistapana oli osallistuva toimintatutkimus ja tiedonhankintamenetelmänä oli osallistuva havainnointi. Tutkimusaineisto kerättiin yhdessä hankkeen toteuttamassa yhteisöpajassa. Havainnoinnin kohteena oli osallistujien keskustelu alueen yhteisistä tiloista. Osallistujat edustivat alueen kolmannen sektorin toimijoita, virkamiehiä ja asukkaita. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Opinnäytetyön tulosten mukaan asukastalosta toivotaan tulevan tila, joka olisi kaikille ja kaiken ikäiselle avoin matalan kynnyksen kohtaamispaikka. Tilan toiminnan tulisi olla mahdollisimman vapaata ja osallistujille suunnattua. Yhteisötila nähtiin paikkana, missä alueen toimijat voisivat verkostoitua yhteen jakaakseen tietoa ja paikkana, jossa voisi pohtia alueen kehittämismahdollisuuksia. Tila toivottiin tulevan asuinalueensa näköiseksi paikaksi, joka edistäisi alueen yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Tulevan matalan kynnyksen paikan nähtiin edistävän integraation syntymistä maahanmuuttajien ja kantaväestön välille.

Asiasanat: muutoslaboratorio, asukastalo, verkostot, osallistuva havainnointi

Stakeholders' visions on a community centre at Espoon keskus

Year	2015	Pages	68
------	------	-------	----

The goal for this thesis was to find out stakeholders', organizations' and residents' visions on a community centre at Espoon keskus. The thesis is a part of the project Välttävät Valittavat Verkostot at Laurea University of Applied Sciences which is funded by the residential area development program (2013-2015). One of the purposes of the project was to study what kind of community centre could be developed in cooperation with residents, stakeholders and networks using Change Laboratory method. The research question was: what kind of perceptions participants in the project's workshops have on the community centre.

The approach of the thesis was participatory action research and it was participant observation was used as a data-collection method. The data were collected in a community workshop which was a part of this project. Participants' debate about community centre was a subject to observation. The participants represented third sector stakeholders, civil servants and residents of the area. The analysis method was qualitative content analysis.

According to the results of the thesis, the community centre should be a low-threshold meeting place for everyone and all ages with free activities aimed for residents. The community centre should be a place where stakeholders of the area could build networks and share information and a place where people could ponder development possibilities. People hoped that the community center will look alike the residential area and it should contribute to building the community and well-being. The low-threshold place was seen to promote the emergence of integration between immigrants and the native population.

Keywords: Change Laboratory, community house, networks, participant observation

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Opinnäytetyön lähtökohta.....	9
2.1	Välittävät Valittavat Verkostot -tutkimushanke.....	9
2.2	Espoon keskus alueena.....	9
2.3	Espoon keskuksen matalan kynnyksen toimijat.....	10
3	Asukastalotoiminta.....	13
3.1	Asukastalon määritelmä.....	13
3.2	Yli sadan vuoden historiaa.....	14
3.3	Asukastalot Suomessa ja muualla maailmassa.....	14
3.4	Aikaisemmat tutkimukset asukastaloista.....	16
3.5	Lähtökohta Espoon keskuksen asukastalolle.....	17
3.6	Verkostot yhteisötilan mahdollistajana.....	19
3.7	Yhteisöpajat verkostoitumisen ja aluekehittämisen välineenä.....	21
4	Opinnäytetyön tutkimusmetodologia.....	22
4.1	Osallistava toimintatutkimus.....	22
4.2	Osallistuva havainnointi.....	24
4.2.1	Osallistuvan havainnoijan rooli.....	26
4.2.2	Havainnoinnin ongelmat.....	27
4.3	Muutoslaboratorio yhteistyöpajojen menetelmänä.....	28
4.3.1	Tutkimuksen osallistujat ja toisen yhteistyöpajan toteutus.....	30
4.4	Avoin dialogi aineistonkeruumenetelmänä.....	31
4.5	Teemoittelu analyysimenetelmänä.....	32
4.5.1	Sisällönanalyysi.....	33
5	Tulokset.....	35
5.1	Toisen työpajan havainnointi.....	35
5.2	Analyysin tulokset.....	39
5.2.1	Yhteisötilan tarve.....	39
5.2.2	Aikaisemmat yritykset yhteisötilan saamiseksi.....	43
5.2.3	Tarpeita vastaava yhteisötila.....	44
5.2.4	Yhteisötilan organisointi.....	46
6	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	48
6.1	Avoin kohtaamispaikka kaikille.....	48
6.2	Verkostoituminen.....	49
6.3	Asukastalon johtaja.....	50
6.4	Tulosten vertailu Tuunaamo-työpajan tuloksiin.....	51
7	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	52

7.1	Opinnäytetyön eettisyys	52
7.2	Opinnäytetyön luotettavuus.....	53
7.2.1	Historiallinen jatkuvuus	54
7.2.2	Reflektiivisyys.....	54
7.2.3	Toimivuus	54
7.2.4	Dialektisuus.....	55
7.2.5	Havahduttavuus.....	55
7.3	Kehittämissuhteet	56
	Lähteet	57
	Kuviot..	62
	Liitteet.....	64

1 Johdanto

Opinnäytetyö on osa Laurea-ammattikorkeakoulun Välittävät Valittavat Verkostot - tutkimushanketta 2013-2015 (VVV-hanke). Hanke on suunnattu Espoon keskuksen alueen kehittämiseksi ja parantamiseksi. Sen tavoitteena on kehittää Espoon keskuksen asukkaiden osallistumista alueensa kehittämiseen yhteistyössä alueen toimijoiden, järjestöjen ja viranomaispäättäjien kanssa. Välittävillä verkostoilla tarkoitetaan kansalaisten hyvinvoinnin kohentamiseen osallistuvia verkostoja ja eri sektoreiden rajapintoja. (Juujärvi 2014.) Hankkeeseen kuului muutoslaboratoriomenetelmän avulla ottaa selvää siitä, millaisen asukastalon tai yhteisötilan voisi kehittää yhdessä alueen asukkaiden, toimijoiden ja verkostojen kanssa.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää alueen toimijoiden näkemyksiä asukastalosta. Tutkimuksessani toimijalla tai toimijoilla tarkoitetaan Espoon keskuksessa ja sen lähiympäristössä toimivia erilaisia organisaatioita, ei yksityistä henkilöä. Asukastalon tai yhteisötilan perustaminen Espoon keskukseen tai sen lähialueelle ei ole uusi ajatus. Norvasuon (2013) mukaan alueelle asukastalon perustaminen on ollut historiallisesti pitkä ja vaikea prosessi. Ensimmäisen kerran Suvelaan suunniteltiin monitoimitaloa jo 1980-luvun loppupuolella. Tämän jälkeen visioitiin Suvelan sydäntä vuodelle 2010. Suvelan sydämen ohella pohdittiin korttelitalo toiminnan perustamista koulun tiloihin. Tällä hetkellä Espoon keskuksen Samarian korttelissa olevaan vanhaan rakennukseen on suunnitteilla asukastalo, jonka toiminta on suunniteltu alkavan vuonna 2016.

Asukastalon perustamisen tavoitteena on yhteisöllisyyden vahvistaminen, alueen identiteetin nostaminen ja sosiaalisen eriytyneisyyden vähentäminen (Norvasuo 2013.) Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi yhteisötilan tarjoaisi paikan, missä kaikki alueen asukkaat, kulttuuritaustasta huolimatta voisivat kokoontua yhteen miettimään asuinalueensa kehittämis- ja parantamiskohteita, sekä muita aktiivisia toimintoja. Asukastalon konsepti on matalankynnyksen toiminnan tila, jossa kaikille pyritään tarjoamaan palveluita ja mielekästä toimintaa. Yhteisen tilan toiminnan suunnittelun lähtökohta on yhteistyö alueen asukkaiden, alueen muiden toimijoiden ja verkostojen kanssa.

Viimeaikaisten tutkimusten mukaan asuinalueiden sosiaalista eriytymistä on vahvasti havaittavissa. Eriytyminen näkyy väestön jakautumisena tulotasojen ja koulutuksen suhteen sekä hyvinvointierojen lisääntymisenä. Alueellista ja sosiaalista eriytymistä pidetään huonona tilanteena jos alueella asuvat ihmiset tuntevat, ettei heillä ole mahdollisuuksia osallistua tasarvoisesti yhteiskuntaan, työelämään, eikä kehittää omia kykyjään. Alueiden ominaispiirteet, jotka tarvitsevat erityisesti tukea ovat alhainen tulotaso, korkea työttömyysaste ja vuokra-asuminen. Eriytymistä lisääviä alueellisia tekijöitä on asuinalueen arvostuksen puute ja sisäinen muuttoliikenne. Vakavimmat uhkatekijät sosiaalisen eheyden kannalta ovat huono-

osaisuuden kasautuminen samalle asuinalueelle, pitkäaikaistyöttömyys, asunnottomuus, maahanmuuttajien syrjäytyminen, työttömyys ja koulutuksen ulkopuolelle jäävät nuoret. Ratkaisumalleja sosiaaliseen eriytymiseen on pyritty hakemaan yksilöllisten palveluiden, moniammatillisella yhteistyöllä ja riittävän resursoinnin kehittämällä. (Turunen, 2011, 8, 18.) Sosiaalinen eriytyminen muista Espoon asuinalueista on ollut Espoon keskuksen ominaispiirteitä. Se on ollut pitkään huonossa maineessa. Työttömyyttä, alhainen koulutus- ja tulotasot, sekä maahanmuuttajien runsaslukuisuus värittävä alueen katukuvaa. Vanhat korkeat 1960- ja 1970-luvun elementtitalot eivät luo viihtyvyyttä lähiöasumiselle, eivätkä houkuttele uusia asukkaita maineensa vuoksi. Alueen kaupalliset palvelut ja ympäristön viihtyvyys ovat tosin parantuneet 2000-luvulta lähtien. (Hirvonen 2011.)

Asuinalueen sosiaalinen integraatio eli yhdentyminen on tärkeää ihmisten hyvinvoinnille ja viihtyvyydelle. Jokainen meistä kuitenkin kokee ja käsittää asuinalueensa viihtyvyyden omalla tavallaan riippuen iästä, sukupuolesta ja kulttuuritaustasta. Yksi ihminen ei pysty yksin luomaan tai parantamaan omaa asuinalueaan, vaan tarvitaan yhteistä tahtoa ja yhteistyötä asukkaiden, alueen toimijoiden, sekä viranomaisien kanssa. Hyvällä ja toimivalla yhteistyöllä on suuri merkitys. Yhteisellä tahdolla ja yhteistyöllä asuinalueen asukkaat kokevat voivansa vaikuttaa ja olla osallisena päätöksenteossa, joka koskee heidän omaa elinympäristöään. Hyvällä dialogilla asukkaiden ja asuinalueen toimijoiden kanssa viranomaiset puolestaan saavat yhteistyössä tietoa alueen kehittämiskohteista ja tarpeista. Taloudelliset resurssit kohdentuvat näin myös paremmin ja järkevämmiin. Yhteistyö ja yhdessä tekeminen erilaisten ihmisten kanssa lisäävät alueen asukkaiden keskinäistä luottamusta, kansakäymistä, sekä lisäävät viihtyvyyttä ja turvallisuutta. Yhteisö voi myös tällöin paremmin. Alueen ongelman pienenevät jolloin hyvinvointi lisääntyy.

Opinnäytetyössä käytän asukastalon synonyymeinä käsitteitä yhteinen tila, matalan kynnyksen tila ja yhteisötilaa.

2 Opinnäytetyön lähtökohta

2.1 Välittävät Valittavat Verkostot -tutkimushanke

Laurea-ammattikorkeakoulun Välittävät Valittavat Verkostot -tutkimushanke toteutettiin vuosina 2013-2015. Hankkeen tutkimuskohteena toimii Espoon keskus ja sen lähiympäristö, erityisesti Suvelan ja Kirkkojärven alueet. Hanke saa rahoituksen Ympäristöministeriön asuinalueiden kehittämisohjelmasta. (Juujärvi 2014.)

Asuinalueiden kehittämisohjelman mukaan asuinalueen asukkaiden osallistumistapoja kehitettäessä on tärkeää tiedostaa tutkimuskohteen alueen asukasrakenteen erilaisuus ja luotava uusia ja helposti lähestyttäviä osallistumistapoja alueen asukkaille. Uusien osallistumistapojen lähtökohtana on mahdollistaa sosiaalisten innovaatioiden luominen, sekä ehkäistä segregaaation syntymistä. Nämä ovat myös VVV -hankkeen lähtökohdat. (Asuinalueiden kehittämisohjelma 2013-2015, 20.11.2015.)

Välittävät Valittavat Verkostot -hankkeen lähtökohtana on asukkaiden roolin vahvistaminen aluekehittämisessä. Espoon keskuksen asuinalueen kehittämisen ajatuksena on kohdealueen kehittäminen yhdessä asukkaiden, alueen verkostojen ja järjestöjen kanssa. Tutkimushankkeen tavoitteina on edistää Espoon keskuksen asukkaiden osallisuutta alueen kehittämisessä, tutkia ja kehittää verkostomaista kehittämistyön mallia yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa, sekä kehittää tehokkaita toimintamuotoja eri toimijoiden yhteistyölle. Espoon keskuksen aluetta on kehittämässä yhteistyönä VVV- hankkeen lisäksi myös alueen asukkaat, toimijat ja järjestöt, sekä muut alueen kehittämishankkeet. Hanke tekee myös tiivistä yhteistyötä Espoon kaupungin asuinalueiden kehittämisohjelman kanssa. (Välittävät Valittavat Verkostot - tutkimussuunnitelma 20.11.2013, Juujärvi 2014).

2.2 Espoon keskus alueena

Espoo on jakautunut viiteen eri kaupunkikeskukseen, joista yksi on Espoon keskus ja sen lähiympäristöt. Muita Espoon kaupunkikeskuksia ovat Espoonlahti, Leppävaara, Tapiola ja Matinkylä-Olari. Espoon keskuksen ydinalue on aseman seutu, jossa sijaitsee Espoon kaupungin hallinnollinen keskus. Muita alueita ovat tuomionkirkon seutu ja Kirkkojärven sekä Suvelan lähiöt molemmin puolin junarataa. Alueen kaupunkirakenne ajoittuu 1960- ja 1970-luvun suunnitteluun, joka näkyy alueen vanhoista betonisista rakennuksista. Asukkaita suuralueella on noin 30.000 ja maahanmuuttajien osuus Kirkkojärven ja Suvelan alueilla on 30 %. Asuinalueella puhutaan lähes 80 eri kieltä. Yleisimpiä kieliä ovat venäjä, viro, englantia, somali ja arabia. (Lund & Juujärvi 2015a.)

Espoon keskus on lähiöalue, joka kärsii vanhoista ja huonokuntoisista rakennuksista, sekä erilaisista sosiaalisista ristiriidoista. Sosiaalisia ongelmia on esimerkiksi syrjäytymisen uhan alla olevat ihmiset, työttömyys ja vähäinen koulutus on myös alueella yleistä. Työttömien runsaslukuisuus on aiheuttanut sen, että kokonaisuutena alueen asukkaat ovat taloudellisesti huomattavassa asemassa kuin muilla alueilla Espoossa. Edellä mainittujen asioiden lisäksi alueella on nähtävillä muitakin haasteita. Vähemmistöjen edustajat ovat eriytyneet omiksi ryhmikseen. Integraatio toteuttaminen onkin avainsana Espoon keskuksen alueen monikulttuuriselle väestölle. Asuinalueen huonosta maineesta huolimatta alueella on myös paljon vahvuuksia ja hyviä puolia, jotka ovat joukkoliikenne-, kirjasto- ja päivittäistavarakauppapalvelut, sekä puisto ja ulkoilualueet. Alueen asukkaat ovat kuitenkin tyytyväisiä asuinalueeseensa. Asukkaat ja toimijat ovat olleet pitkään aktiivisia parantaakseen ja kehittääkseen erilaisilla hankkeilla alueen ympäristöä ja yhteisöä. (Hirvonen 2011, 7-16.)

Alueen väestö tulee kasvamaan tulevina vuosina hyvin voimakkaasti ja tällä hetkellä oleva kaupallisten palveluiden vähäisyys korostuu vain tulevaisuudessa. Väestön kasvua lisää kaupunkiradan jatkohanke, joka toteutuessaan tuo mukanaan myös positiivista kiinnostusta aluetta kohtaan. Vuonna 2003 hyväksyttiin Espoon keskuksen kehittämisohjelma, jonka tavoitteena oli luoda Espoon keskukselta kaupunkirakenteellinen ja toiminnallinen kokonaisuus. Vuoden 2003 kehittämisohjelmassa oli 14 tavoitetta, joista suurin osa on toteutunut tai on toteutumassa. Alueen kehittämisohjelman kohteina olivat mm. Suvela, Suviniitty ja Espoonri-Entresse -kauppakeskushanke. Esimerkiksi Suvelan asuinalueella kehittämistyötä on tehty määrätietoisesti vuodesta 2007 lähtien. Viihtyvyyttä on yritetty parantaa muun muassa lisäämällä viheryhteisöjä, rakentamalla uusia taloja, sekä parantamalla palveluita. Alueen olojen kohentamisessa ja ympäristön parantamisessa on mukana ympäristöministeriön asuinalueiden kehittämisohjelma, jonka tarkoituksena on viihtyisän ja turvallisen ympäristön luominen, yhtenä konkreettisenä toimenpiteenä julkisen ympäristön laadun kohentaminen. Tavoitteena on myös vahvistaa alueiden identiteettiä, yhteisöllisyyttä, sekä alueen imagoa. Näitä konkreettisia kehittämistoimenpiteitä tuetaan erilaisilla tutkimusyhteistyöhankkeilla. (Hokkanen 2011, 4; Norvasuo 2013, 19; Visioista tekoihin 2014.)

2.3 Espoon keskuksen matalan kynnyksen toimijat

Espoon keskuksessa ja sen lähiympäristössä on paljon erilaisia toimijoita ja järjestöjä, joiden tarkoituksena on tarjota palveluita erilaisille ja eri-ikäisille ihmisryhmille. Opinnäytetyössän toimijalla tai toimijoilla tarkoitan Espoon keskuksen ja sen lähiympäristössä toimivia erilaisia organisaatioita. Monet toimijoista ovat kuitenkin erikoistuneet tietyn ryhmän, iän tai kulttuuritaustaisten toiminnan järjestelyyn. Onkin huomattu, että alueelta puuttuu yhteinen tapaamistila, joka olisi tarkoitukseen sopiva yleinen tila ilman etukäteisluokittelua, mille ryhmälle tila olisi tarkoitettu.

Espoon keskuksessa Pappilantiellä toimii kolmannen sektorin järjestöjä. Kolmannella sektorilla tarkoitetaan toiminta-aluetta, joka sijoittuu julkisen ja yksityisen sektorin väliin. Puhutaan yhdistyksistä, osuuskunnista, yhteisöistä, kansalaisryhmistä, verkostoista ja ruohonjuuritasosta. Kolmannen sektorin piiriin tulee kaikki taloudellinen toiminta, joka ei ole julkisen vallan synnyttämää ja ylläpitämää, voittoa tavoittelevaa yritystoimintaa, vapaata ammatinharjoittamista tai kotitalouksien toimintaa. (Hänninen, Kangas & Siisiäinen 2003, 38.) Kolmannen sektorin organisoidussa palvelutoiminnassa tuotetaan palveluja toimijatahoille, valtiolle ja kunnille. Kolmannen sektorin toiminta on tyypillistä erityisesti sosiaali- ja terveysalan järjestöille (Heikkala 2001, 46.)

Kolmannen sektorin järjestöjä Pappilantiellä ovat mm. kohtaamispaikka Askel, Espoon mielenterveysyhdistys ja ympäristöasioista ja eläimistä kiinnostuneille Espoon ympäristöyhdistys eli ESPYY. Nämä järjestöt ovat pääasiallisesti suunnattu erityisryhmille, mutta käytännössä niiden toiminta on matalan kynnyksen tiloja, joihin voivat kaikki mennä ja osallistua. Esimerkiksi Askel on matalan kynnyksen kohtaamispaikka ja on osa Kalliolan settlementin toimintaa. Paikka on tarkoitettu ihmisille, joilla on ongelmia päihteiden kanssa. Kohtaamispaikka tarjoaa ammattilais- ja vertaistukea päihteistä eroon pääsemiseksi. Paikka myös tukee arjessa selviytymisessä yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen avulla. Askeleessa ihmiset voivat osallistua erilaisiin ryhmätoimintoihin kuten NA-ryhmiin ja bänditoimintaan tai vain käydä kahvilla tapaamassa muita ihmisiä. Paikan toiminnassa on mukana vakituisten työntekijöiden lisäksi opiskelijoita, vapaaehtoisia ja työllistettyjä. Askel on toiminut espoolaisille työttömille tuki-työllisyys- ja työharjoittelupaikkana. Askeleen toimintaa tukee Raha-automaattiyhdistys ja se tekee tiivistä yhteistyötä Espoon kaupungin kanssa. Kaupungin kanssa sillä on sopimus kuntouttavan työtoiminnan tarjoamisesta pitkäaikaistyöttömille. (Kohtaamispaikka Askel 2015.)

Espoon mielenterveyshdistyksen eli EMY ry:n tarkoituksena on yhdistää ja aktivoida yhdistyksen alueella asuvia psyykkisistä ongelmista kärsiviä ihmisiä. Espoon mielenterveysyhdistyksessä tehdään ennaltaehkäisevää työtä mielenterveyden saralla. Yhdistys järjestää paljon myös kokouksia ja kuntoutukseen liittyvää toimintaa. Yhdistyksessä voi osallistua erilaisiin kerho- ja opintotoimintoihin sekä harrasteryhmiin, jotka ovat kaikille avoimia ja ryhmävetäjinä toimivat useimmiten sen omat jäsenet. Yhdistyksellä on paljon palveluja käytettävissä, joilla mielenterveydestä kärsiviä ihmisiä voidaan auttaa (Espoon mielenterveysyhdistys EMY ry 2015.)

Espoon keskuksessa on myös perheille suunnattuja paikkoja. Yksi niistä on Voimanpesä-hanke, joka on Espoon järjestöjen yhteisön ylläpitämä. Hankkeen kohteina ovat asunnottomat, vuokravetäiset, häätöuhan alla elävät tai muuten asumiseen liittyvien ongelmien kanssa kamppailevat lapsiperheet. Voimanpesässä pyritään ennaltaehkäisevään työotteeseen yksilö- ja verkostotyön kautta (Lehtonen, Leino, Lindström & Manninen 2013). Perheitä ja muitakin alueen ihmisiä tukevat myös Kirkon seurakunnat, jotka tarjoavat heikossa asemassa oleville ja syrjäy-

tyneille ihmisille tiloja missä tavata toisia ja saada vertaistukea, kuten perhekahvilat. Seurakunta tekee aktiivista yhteistyötä myös Espoon kaupungin ja muiden toimijoiden kanssa. Espoon tuomioseurakunnan visiona on, että hyvinvointierot pysähtyisivät ja tasavertaisuus ja -arvoisuus kansalaisten välillä lisääntyisi. (Maastokartta). Näiden lisäksi perheille suunnattuja yhteisiä paikkoja on asukaspuisto, jossa he voivat tavata toisiaan joko kahvittelun, leikin yms. merkeissä. Asukaspuistossa voi myös osallistua ohjattuihin ryhmiin.

Monikulttuurisille tarkoitettuja matalan kynnyksen tiloja ovat esimerkiksi Filoksenia ry:n kansainvälinen kohtaamispaikka Trapesa ja Iftin seura ry. Filoksenia tekee maahanmuuttaja- ja hyväntekeväisyystyötä. Järjestön tarkoituksena ja tavoitteena on edistää suvaitsevaisuutta ja auttaa Suomeen tulevien ihmisten arkielämään sopeutumista uudessa maassa. Trapesa on tarkoitettu kaikille avoimeksi toimintakeskukseksi. Trapesan toimintaa tukee Raha-automaattiyhdistys. (Filoksenia 2015.)

Iftin seura ry:n ideana on myös monikulttuurisuuden tukeminen. Heidän tavoitteena on, että maahanmuuttajat löytäisivät oman tilansa suomalaisessa yhteiskunnassa niin, että he pääsisivät hyödyntämään omia voimavaroja ja taitojaan. Seuran tarkoituksena on myös edistää kansakäymistä kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä vähentämällä näin rasismia ja edistämällä suvaitsevaisuutta. Yhdistyksessä työskentelee vapaaehtoisia työntekijöitä, harjoittelijoita ja palkattuja työntekijöistä (Iftin seura ry). Molemmat tilat tarjoavat kävijöille neuvonpalvelua, auttavat työpaikka- ja asuntohakemuksissa ja molemmissa paikoissa on myös mahdollisuus osallistua erilaisiin opiskelu- ja ryhmätoimintoihin.

Espoon kaupungilla on nuorille suunnattu oma avoin oleskelutila, Jukeboksi, Entressen kirjastossa. Oleskelutilassa nuoret voivat seurata musiikkitapahtumia tai osallistua niihin itse. Tilaan kuuluu myös kahvilakeittiö, jossa nuoret voivat kokoontua kokkauksen ja kahvittelun merkeissä. (Entressen kirjasto 2013.)

Kamreerintiellä sijaitsee mielenterveyskuntoutus aikuisille ja nuorille tarkoitettu Hyvä Koti ry:n yhteisötila. Tämä tarjoaa asiakkailleen ja heidän omaisilleen ryhmätoimintoja, jotka auttavat asiakkaita itsenäisempään ja mielekkäämpään arjesta selviytymiseen. Hyvä Koti ry:n toiminnan tarkoituksena on se, että jäsenet löytäisivät uusia ihmissuhteita, jotka lisäävät asiakkaiden vuorovaikutustaitoja. Toiminnan tavoitteena on luoda yhteisö, jonka jäsenet voisivat itse suunnitella ja toteuttaa ryhmiä, sekä muita toimintoja. Luomalla yhteisöllisyyttä pyritään ehkäisemään yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Vertaistuki ja kokemusasiantuntijuus ovat olennainen osa toimintaa. Hyvä Koti ry tekee yhteistyötä monien järjestöjen ja toimijoiden kanssa ja heidän toimintaansa rahoittavat Espoon kaupunki yhteistyösopimuksella ja RAY kohdennetulla toiminta-avustuksella. (Hyvä Koti ry 2015.)

Taiteista kiinnostuneille ihmisille ja taiteilijoille on olemassa oma paikkansa kuvataidetaloyhdistys Suna ry. Espoonsillan lähistöllä olevassa kuvataidetaloyhdistys Sunassa pääsee ihailemaan espoolaisten ja ulkomaalaisten taiteilijoiden töitä ja opiskelijoiden lopputyönäyttelyitä. Kannunsillankadulla voi ihailia toisenlaisesta kulttuuritarjonnasta. Kannusali tarjoaa teatteri-, elokuva- ja konserttiesityksiä. Alueen asukkailla on myös mahdollisuus vuokrata edullisesti tai pientä panttia vastaan Espoon kaupungin tiloja juhla- ja kokoustiloiksi. Tällainen on esimerkiksi Espoon tuomiokirkon läheisyydessä toimiva Lagstadin kotiseututalo. Edellä mainittujen lisäksi asukkailla on paljon matalan kynnyksen paikkoja joissa voi harrastaa, tavata ja saada tukea.

3 Asukastalotoiminta

3.1 Asukastalon määritelmä

Asukastalon kaltaista toimintaa, kuten asukasyhdistyksiä ja asukastoimintoja, sekä monitoimitaloja on ollut Suomessa pitkään. Nykypäivänä niiden toiminta on melko vakiintunut asuinalueiden lähiöiden kehittämiseksi. (Karjalainen 2004,43.) Saavola ja Kurki (2002, 11) toteavat tutkimuksessaan, että asukastalojen kehitysprosessin on työläs. Käynnistämisaikaväliseen menee aikaa 3-4 vuotta. Tutkijoiden mukaan hitaus on hyväksi, koska tässä vaiheessa syntyy alueen yhteistyön perusta. Mitä enemmän toimijoita ja päätöksentekijöitä tarvitaan asukastalon perustamiseksi, sitä hitaampi on käynnistämisaika. Lopputuloksena kuitenkin on, että perustetaan asukastila ja/tai asukkaat organisoituvat itse tilan hankkimiseksi.

Mikä on asukastalo? Tutkija Aila-Leena Matthies (2008, 74-78) on määritellyt asukastaloa eräänlaiseksi matalankynnyksen "olohuoneeksi", jossa asuinalueen asukkaat voivat harrastaa ja tehdä monenlaista toimintaa joustavasti. Toimintojen lähtökohtana on, että ne ovat asukkaiden tarpeista lähteviä. Alitolppa-Niittamon ym. (2005) mukaan asukastalolla tarkoitetaan asuinalueella olevaa puolueetonta tilaa, jossa eri kulttuureista lähtöisin olevat ihmiset ja kantaväestön edustajat voivat olla kanssakäymisessä toistensa kanssa ja miettiä yhdessä yhteisiä toimintatapoja, sekä sääntöjä asuinympäristöönsä. Asukastalon toimintaan sisällytetään ajatus myös siitä, että sieltä saadaan ammatillista ja vertaisneuvontaa ja apua ongelmien ratkaisemiseksi. (Alitolppa-Niittamo, Fågel & Söderling 2005.) Riitta Halttunen-Sommardahl (2007, 10-11) määrittelee asukastalon samoin kuin kaksi edellä mainittua tutkijaa. Hän lisää, että tilojen toiminnat tulee olla alueen asukkaiden ja muiden käyttäjien omasta motivaatiosta ja aktiivisuudesta lähtöisin. Asukastalojen toiminnan sisältöön vaikuttaa suurelta osin se, minkälainen asuinalue on. Kaarina Saavolan ja Hannu Kurjen (2002,3) mukaan asukastalolla tarkoitetaan asuinalueella olevaa tilaa, jonka ylläpitämiseksi asukkaat ovat organisoituneet. Tila on tarkoitettu alueen asukkaiden käyttöön. Tilan tarkoituksena on lisätä asukkaiden toimintamahdollisuuksia omalla asuinalueellaan ja aktivoida aluetta.

3.2 Yli sadan vuoden historiaa

Setlementtiliikettä voidaan ajatella kantamuotona asukastalojen syntymisille. Liike syntyi 1800-luvun lopussa Englannissa. Setlementtiliikkeen perustivat yliopiston opiskelijat, jotka havahtuivat teollistuneen kaupungin sosiaaliin epäkohtiin ja perustivat Lontoon vähävaraisten kortteleihin kansalaiskeskuksia, setlementtejä, auttaakseen syrjäytyneitä ihmisiä. Kansalaiskeskusten kävijöille tarjottiin koulutusta, rohkaisua ja tukea sosiaaliin ongelmiin. Toiminnan lähtökohtana oli siltojen rakentaminen eri kansalaisten, sosiaaliryhmien ja uskonnollisten yhteisöjen välille. Perustajien ajatusten lähtökohtana oli luottamus ihmisten ja yhteisön omaan kykyyn ratkaista ongelmia. Tämä lähtökohta on yhä edelleen Setlementtiliikkeen perusajatus. (Roivainen 2001, 9-11.)

Suomeen saapui Lontoon-mallin mukainen setlementtitalo Kansankoti 1890-luvulla Helsingin Kallioon Alli Trygg-Heleniuksen perustamana. Työmuodot olivat suunnattu nuorisotyöhön, lastentarhoihin ja eri kansalaisryhmien yhdistämään tarkoitettuihin luento- ja keskustelutilaisuuksiin. Kansankodin toiminta lakkasi kuitenkin joksikin aikaa, mutta aloitti uudestaan vuonna 1910. Tuolloin työn kohteeksi tulivat erityisesti teollisuuspaikkakunnat. (Roivainen 2001, 9-11.)

Asukkaiden yhteiset tilat tulivat jälleen ajankohtaiseksi 1990-luvun laman aikana. Huonon taloudellisen tilanteen takia tyhjiä toimitiloja ja työttömyyttä oli paljon. Tyhjätilat vuokrattiin edulliseen hintaan alueen halukkaille ja aktiivisille asukkaille. Nämä aktiiviset työttömät kansalaiset suuntasivat tarmonsaa yhteisölliseen toimintaan lamasta selvitäkseen. Asukastalokäsite sai alkunsa vuonna 1995, kun tarkasteltiin asukkaiden ylläpitämien tilojen yhteistyötä ja päätettiin muodostaa asukastaloverkosto yhteistyön välineeksi Helsingissä. (Korhonen, Malin & Saavola 1998, 157-197.)

Malminkartanossa asukastalo Renki syntyi jo ennen lamaa vuonna 1989. Laman aikana vuonna 1993 perustettiin Malminkartanoon Horisontti, joka oli ensimmäinen varsinainen asukastalo, jonka toiminta oli suunnattu työttömien toimintakeskukseksi. Samana vuonna syntyi myös muitakin asukastaloja, esimerkiksi Fokka Meri-Rastilassa. Laman aikana perustetut asukastalot olivat enimmäkseen suunnattuja työttömille ihmisille. Vuonna 1995 Käpylä Klubi puolestaan erikoistui nuorisotyöhön. (Korhonen ym. 1998, 197-200.)

3.3 Asukastalot Suomessa ja muualla maailmassa

Suomessa asukasalojen tarkkaa määrää on vaikea laskea, koska siihen vaikuttaa miten ne määritellään. Asukastalot eroavat toisistaan niin kooltaan ja tiloiltaan. Niitä kutsutaan myös eri nimillä, kuten asukastalo, asukastila, asukaskahvila ja yhteisötupa. Asukastalona tai tilana

on voinut toimia kokonainen talo tai osa talosta. Helka ry:n eli Helsingin kaupunginyhdistyksen Päivi Savolaisen julkaiseman selvityksen (2013, 3-7) mukaan vuonna 2012 Helsingissä oli asukastiloja määrittelystä riippuen 40-60 kappaletta. Selvitykseen oli otettu mukaan vain ne tilat, joissa toiminta oli avointa ja alueen asukkaille suunnattua, esimerkiksi ryhmä- ja virkistystoimintaa.

Eri puolella Suomea olevissa asukastaloissa toimintaa toteutetaan eri tavoin. Niille yhteistä on se, että ne ovat julkisia tiloja, joiden tarkoituksena ei ole taloudellinen hyöty. Monet niistä ovat avoimia, uskonnollisesti sitoutumattomia ihmisten kohtaamispaikkoja, jotka ovat auki joko osan vuorokaudesta tai koko vuorokauden. Viikonloppuisin alueen asukkaat tai toimijat voivat vuokrata tiloja omaan käyttöön edullisesti tai ilmaiseksi. Halttunen-Sommardahlin (2007, 10-14) ja Savolaisen (2013, 7) mukaan Suomessa tilojen hallintaan vaikuttavat niiden perustaja ja perustamistapa. sen mukaan kuka ja miten niitä on perustettu. Yksi hallintamuoto on asukas-yhdistykset, jotka vastaavat itse tiloista ja toiminnoiden sisällöistä. Toinen hallintamuoto on kaupunkisuunnittelun ideoimat ja tuottamat yhteiskerhotilat. Kolmantena vaihtoehtona on kaupungin hallintokuntien perustamat asukastalot, kuten sosiaaliviraston ylläpitämät kumppanuustalot.

Suomessa on paljon asukastaloja ja yhteisötiloja joissa toiminnan lähtökohtana on useimmiten alueen asukkaat, sekä tilan käyttäjät. Kävijöiden iällä, sukupuolella tai kulttuuritaustoilla ei ole väliä. Espoossa hyvänä esimerkkinä toimii Matinkylässä sijaitseva asukastalo Kylämaja. Kylämaja avattiin vuonna 2011 matalan kynnyksen kohtaamispaikaksi Matinkylän ja Olarin alueen asukkaille. Tila on kumppanuushankkeena perustettu. Siinä on mukana Espoon kaupunki, Emy ry ja Kalliolan settlementti. Asukastalossa on olohuone, keittiö ja ryhmätiloja. Toiminta on monipuolista mm. suomenkielen kurseja, erilaisia ohjattuja liikuntaharrastuksia, shakkikerhoa ja nuorille tukea koulun läksyihin. Tilaa on mahdollista myös vuokrata kokous- ja juhlatapahtumiin. Kylämajassa saa neuvontapalveluja palveluohjaajilta. Paikka on auki arkisin, mutta pientä panttia vastaan tilan voi vuokrata ilta- ja viikonloppukäyttöönkin. Asukastalo Kylämaja on hyvin suosittu lähialueen asukkaiden keskuudessa. Kävijöiden määrä, esimerkiksi vuonna 2014 oli 21921. (Asukastalo Kylämaja 2015; Tulkki 2015).

Suomessa asukastalot tarjoavat useimmiten samankaltaista toimintaa riippumatta paikkakunnasta ja monet kunnat myös rahoittavat osaksi näitä matalan kynnyksen tiloja. Muualla esim. Saksassa asukastalon toimintamalli on hieman erilainen. Matthies (2003, 155-157) on kirjoittanut artikkelissaan, että Saksassa Magdeburgin lähiön pitkäaikaiset työttömät, yksinhuoltajat ja huonossa asemassa olevat asukkaat ovat perustaneet talkoovoimin vapaaehtoisuuteen perustuvan kommunikaatiokeskuksen, *Lebensmitten*-asuinalueelleen. Keskus on auttanut monia huonossa asemassa olevia työttömiä kansalaisia voimavarojen löytämiseksi ja henkilön aktivoimiseksi. Sen toiminta pohjautuu alueen asukkaiden ja naapureiden auttamiseen, sekä har-

rastus- ja opetustoimintaan. Paikka on eräänlainen asukkaiden kahvila, olohuone tai ruokailuhuone, jonne voi mennä tapaamaan toisiaan ja järjestämään juhlia. Lebensmitte ei saa taloudellista tukea paikallishallinnolta, vaan toiminnan rahoitus koostuu omaan varainhankintaan ja tilojen vuokraukseen.

Kanadan Courtenayssa sijaitseva monitoimitalo on perustettu vuonna 1968. Ajatus yhteisestä tilasta ja sen perustamisesta lähti alueen asukkailta. Talon hankintaa varten perustettiin alueelle rekisteröity yhdistys, joka varainkeruun avulla perusti Courtenay-keskuksen. Keskuksen tavoitteena on tarjota matalan kynnyksen yhteisöllistä toimintaa. Keskus on tarkoitettu kaikille sukupuolesta, iästä tai uskonnosta riippumatta. Alueen asukkaat voivat yhteisötilassa tavata toisiaan, yritykset voivat vuokrata kokoustiloja tai ihmiset voivat osallistua erilaisiin toimintaryhmiin mm. tanssiryhmiin, jumpparyhmiin ja AA-kerhoon. Keskus järjestää monenlaisia tilaisuuksia, kuten konsertteja ja muotinäytöksiä. Opiskelijoille ja koululaisille on myös tarjolla neuvoa ja apua. Koululaiset voivat pyytää neuvoa läksyihin ja opiskelijat voivat hakea apua opiskeluihinsa liittyvissä asioissa. Courtenay-keskuksen toiminnan rahoitus on alunperin saatu paikallishallinnolta, mutta rahoitusta ei ole jatkettu. Nykyisin yhteisötila saa rahoitusta toiminnalleen tilojen vuokratuloista. Courtenay-keskus tekee paljon verkostotyötä alueen muiden toimijoiden ja järjestöjen kanssa. (Courtenay).

Seminaarissa ”Unelma asukastalosta elää” (2013) olivat esillä Englannin ja Walesin yhteisötilat. Yhteisötiloja on alueella noin 1880. Asukastalon kaltaista toimintaa on ollut yli sadan vuoden ajan. Noin 10 % väestöstä (4,4 miljoona ihmistä) käyttää tiloja joka viikko. Englannissa asukastalot ovat monikäyttöisiä ja sisältävät monenlaista toimintaa. Esimerkiksi ne yrittävät rakentaa siltoja vilkkaan ja rauhallisen maailman välille. Pysyvät asukastilat ovat luoneet asukkaille turvallisuuden tunteen, herättäneet luottamusta, sekä kotouttaneet maahanmuuttajia nopeasti.

3.4 Aikaisemmat tutkimukset asukastaloista

Itä-Pasilan asukastalo

Kalliolan settlementti on julkaisut kaksi asukastalon loppuraporttia. Toinen on tehty vuonna 2011 ja toinen 2015. Väisänen, Immonen ja Ojaksela (2011) ovat tehneet Kalliolan settlementille Itä-Pasilan asukastaloprojektista loppuraportin. Raportin tarkoituksena oli kuvata Itä-Pasilan asukastalon syntyhistoriaa ja tavoitteena oli selvittää sen toimintaa ensimmäisenä toimintavuotena.

Väisänen ym. (2011) raportin mukaan Itä-Pasilan asukastalo oli pitkäaikainen haave alueen asukkaille ja toimijoille. Selvityksen mukaan alueen toimijat ja asukkaat aktivoituivat yhdessä

viranomaisten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Yhteistyöllä syntyi Itä-Pasilan asukastalo. Asukastalo muokkautui lopulliseen muotoonsa kävijöiden, työntekijöiden ja käytännön asioiden sanelemana. Yhteisötilan kävijät halusivat avoimen olohuoneen, jossa kaiken ikäiset voisivat tavata ja kohdata toisiaan ja jossa järjestettäisiin erilaisia toimintoja kuten suomenkielen kursseja, neuvonta- ja ohjauspalvelua.

Asukastalo Kylämaja

Toinen Kalliolan Settlementin julkaisema raportti koski Immosen ja Miettisen (2015) selvitystä Matinkylässä sijaitsevasta asukastalo Kylämajasta, jossa on selvitetty sen perustamista ja toimintaa. Raportin mukaan aloite asukastalosta tuli Espoon kaupungilta ja se luotiin yhteistyönä alueen asukkaiden, toimijoiden ja eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Alueen asukkaat olivat tuoneet asukastalon tarpeellisuuden esille ja heiltä oli myös kysytty yhteisötilan toimintaperiaatteista. Asukastalon toivottiin olevan kaikille ja kaiken ikäisille avoin kohtaamispaikka, jossa olisi erilaisia toimintoja, ryhmiä ja yhdessä tekemisen meininkiä, aivan kuten Itä-Pasilan asukastalonkin kohdalla.

Asukaslähtöinen asukastila Jakomäkeen

Tapionlinna (2013) on tehnyt opinnäytetyön aiheesta "Tilaa olla - asukaslähtöinen asukastilan suunnittelu Jakomäessä". Hän on selvittänyt Jakomäen asukastilan tarpeellisuutta kyselytutkimuksella, jonka oli tilannut Silmu-verkostot ry. Kyseinen yhdistys suunnitteli asukastalon perustamista Jakomäkeen. Kyselytutkimukseen osallistui 53 vastaaja. Tutkimuksen tulosten mukaan Jakomäki tarvitsi oman yhteisötilan, jossa asukkaat voisi kokoontua yhteen. Tilalta toivottiin kaiken ikäisille suunnattua avointa olohuonetta, jossa voisi olla esimerkiksi kirpputori- ja kädentaitotoimintaa, kuten myös Immosen ym. (2015) ja Väisäsen ym. (2011) selvityksissä.

3.5 Lähtökohta Espoon keskuksen asukastalolle

Idea asukastalon perustamisesta Espoon keskukseen on alun perin lähtöisin 1980-luvulta, jolloin Suvelan alue oli voimakkaan kehittämisen kohteena. Tällöin alueen kehittämissuunnitelman tärkeimmiksi tavoitteiksi nähtiin Suvelan alueen liittäminen osaksi kehittyvää Espoon keskusta, sekä alueen sosiaalisen rakenteen ja alueen ympäristön parantaminen. Kehittämisenehdotuksissa näkyi tarve luoda näyttämö Suvelan arkielämän kohentamiseksi ja yhteisöllisyyden edistämiseksi. Idea Suvelan "sydämeestä" nähtiin ratkaisukeinona tähän. Käsitteellä sydän viitataan monipuoliseen asukastalon kokonaisuuteen. Suvelan sydämelle asetettiin päämäärät, jotka olivat monikulttuurisuus, lähiökehittämisen yhteisöllisyys ja uusliberalistisen kehittämisen kulttuuripainotus. (Norvasuo 2013, 55-58.)

Suvelan näyttämön vertailukohteiksi otettiin muiden asukastalojen ohella myös monitoimitilat. Vertailukohteiksi muodostui 1984 perustettu Helsingissä toimiva Stoa, Vuonna 1992 avattu Kanneltalo ja toimintansa vuonna 1994 aloittanut Malmitalo. Suvelan monitoimitaloa kaavailtiin 1980-luvun loppupuolella ja sen kehittämissuunnitelman ehdotuksen mukaan monitoimitalon haluttiin tarjoavan alueen asukkaille musiikkielämyksiä, elokuvia, valokuva-laboratorion, luovaa toimintaa ja näyttelytiloja. Espoon kaupunki oli varannut monitoimitalohanketta varten 10 miljoona markkaa, mutta kyseistä hanketta ei koskaan toteutettu. Sen sijaan rahat käytettiin lähiöpalvelukeskuksen rakentamiseen vuonna 1989. (Norvasuo 2013, 55-58.)

Patrik Otraseen diplomityössä (2009, 37-38) Suvelan keskuskorttelissa olevaan Keski-Espoon kouluun suunniteltiin perustettavan korttelitalotoimintaa. Keskuskorttelilla tarkoitetaan Suvelassa olevaa korttelia, jossa on ostoskeskus ja lähiöpalvelukeskus. Koulukorttelin ideana oli koulujen hyötykäyttö kouluajan ulkopuolelle. Korttelitalotoiminnan pääpiirteinä nähtiin tilan toimivan asukasryhmille kokoontumispaikkana, bänditilana, työväenopiston tilana, teatterisalina ja infopisteenä. Korttelitalotoiminta oli ensisijaisesti tarkoitettu hyödyttämään asukkaita.

Alueen koulun hyötykäytössä Suvela-visio 2035:lla on samankaltaiset näkemykset kuin Otraseella. Suvela-visio 2035:lla tarkoitetaan alueen kehittämisprojektia, minkä tarkoituksena oli edistää asuinalueen asukkaiden sosiaalista hyvinvointia ja turvata lähipalveluiden saatavuus tulevaisuudessakin. Visiotyöskentelyssä oli otettu vahvasti mukaan asukkaiden mielipiteet Suvelan kehittämisessä. Vision pääperiaatteen mukaan alueen kouluja korjataan, liikenneyhteyksiä parannetaan, asukkaiden tapaamispaikkoja lisätään, peruskorjataan ja suunnitellaan uusia asukaslähtöisiä asuntoja, sekä tehostetaan viherympäristön ylläpitoa. Visio 2035 mukaan koulun tiloista voitaisiin hyödyntää työväenopiston näyttely- ja harrastustilat, ruokala ja koulun viherkatto. Tilat voitaisiin Visio 2035 mukaan hyödyntää esimerkiksi erilaisiin opetustoimiin. Suvela-vision näkemyksen mukaan asukkaiden yhteisötila voitaisiin perustaa Suvelan kappeliin, mikä tarjoaisi kahvilatoimintaa, elävien taiteiden tiloja ja elokuvia kävijöille. (Suvela-visio 2035 2011, 10-12, 23-27.)

Espoon kaupungin aikuisten sosiaalipalvelut teki aloitteen asukastalojen perustamisesta osana kaupungin sosiaali- ja terveystalouden palvelurakennemuutoksen uudistamista. Uudistuksen lähtökohdaksi otettiin aikuisten sosiaalipalveluiden keskittäminen Leppävaaran, Espoon keskuksen tai metroradan alueen lähistölle. Aikuisten sosiaalipalveluiden rinnalle suunniteltiin myös alueellisia tiloja, joissa sosiaalityöntekijät voisivat tavata asiakkaitaan (Aarnio, Koivula & Sjelvgren 2011). Sosiaali- ja terveystalouden kokouksessa 16.10.2010, käsiteltiin asiaa seuraavasti:

Espoon kaupungilla on tarkoituksena perustaa ensin Matinkylään matalan kynnyksen yhteisöllisen toiminnan tila, jonka tavoitteena on edistää asiakkaiden osallisuutta ja omatoimisuutta. Tiloissa olisi paikka, jossa sosiaalityöntekijä pystyisi vastaanottamaan asiakkaita. Matinkylän jälkeen tulevaisuudessa jokaisessa Espoon neljällä suuralueella olisi oma asukastilansa, joissa sosiaali- ja terveystoimen palvelut tarjottaisiin asiakkaille matalan kynnyksen palveluina. Tiloissa on tarkoituksena järjestää myös asiakkaidentapaamisia, maahanmuuttajien kielikursseja, verkostokokouksia sekä vertaistukiryhmiä.

Matalan kynnyksen asukastilojen perustaminen auttaa maahanmuuttajien kotoittamisessa osaksi alueen yhteisön elämää. Yhteistyönä järjestöjen kanssa toimiva matalan kynnyksen asukastalon toiminta ennaltaehkäisee myös nuorten syrjäytymistä tarjoamalla heille vertaistukea, sekä toiminnallista tekemistä. Matalan kynnyksen asukastilojen toimintaa kehitetään yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen, seurakunnan, järjestöjen ja yritysten kanssa. Palvelukonseptissa yhdistetään jo olemassa olevat maahanmuuttajille suunnatut toimintakeskukset, sekä muut sosiaalityön ylläpitämät asukastilat uudenaikaisiksi asukkaiden ja sosiaalityön areenoiksi. (Immonen & Miettinen 2015, 4.)

Ensimmäinen asukastalo rakennettiin Matinkylään 2011 Espoon kaupungin aikuissosiaalityön toimesta. Matinkylän asukastalon toiminnan perustamisessa oli mukana useita toimijoita ja verkostoja, esimerkiksi Kalliolan settlementti, seurakunta ja EMY ry. Matinkylässä oleva asukastalo Kylämajasta saatujen hyvien kokemusten pohjalta vuonna 2012 aloitettiin Suvelan asukasatalohanke. (Immonen & Miettinen 2015, 4.)

Kylämajan asukastalosta saatujen hyvien kokemusten ja tulosten perusteella Espoon keskuksen Suvelan alueelle alettiin suunnitella asukastaloa vuonna 2012. Suunnittelu lähti käyntiin Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskuksen Soccan Hyvän olon tila -hankkeesta (2012-2014). Suvelan asukastalon suunnittelulle perusteluina olivat alueen asukkaiden vähävaraisuus, korkea työttömyys ja monikielisyys. Uuden palvelumuodon eli asukastalon uskottiin antavan kaikille väestöryhmille monipuolisen ja sosiaalisesti eheyttävän tilan. (Fogelholm 2012.)

3.6 Verkostot yhteisötilan mahdollistajana

Verkosto voidaan määritellä toisiinsa liittyneiksi joukoksi, jolla on yhteinen tavoite ja yhteistyömalli asioiden eteenpäin viemiseksi. (Pulkkinen, Harju & Markkanen 2008, 7.) Verkostotyön keskeisimpinä asioina pidetään kahta käsitettä: luottamus ja sitoutuminen. Luottamus toisiinsa, niin ihmisten kuin organisaatioidenkin välillä, auttaa informaation liikkumisessa ja mahdollistaa uusien näkökulmien muodostamisen ja kaikkia osapuolia hyödyttävien ratkaisujen

löytämisen. Luottamus auttaa myös verkostotyössä olevien toimijoiden sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. (Järvensivu, Nykänen & Rajala 2010,3.)

Ruotsalan ja Saarin (2004, 32) näkemysten mukaan verkostoja on monenlaisia, mutta ne voidaan pääasiallisesti jakaa kahteen eri verkostolajiin. Toinen on vertikaalinen, eli pystysuora verkosto ja toinen vaakasuora eli horisontaalinen verkosto. Pystysuora verkosto muodostuu toimintojen ketjuttamisesta. Tällaisia ovat, esim. organisaatioiden toiminta, jossa tuotanto-prosessit ovat erivaiheissa. Vaakasuoralla verkostolla tarkoitetaan verkostoa, jossa mukana olevat toimijat haluavat tehdä yhteistyötä yhteisen päämäärän saavuttamisen vuoksi samanaikaisesti. Verkostoituminen tehostaa yhteiskehitystä, niin yksilössä, kuin yhteisöissäkin. Yhteistyöllä koottu tietoa ja siitä luotu uusi toimintamalli mahdollistavat muutoksia yksilön ja yhteisön osaamisessa. Verkostoituneella työskentelyllä saatetaan ratkaista sellaisia ongelmia ja haasteita, johon yksi toimija ei yksinään kykenisi. (Tievie 2004.)

Toimijaverkostoteorian (actor network theory) on kehittänyt Michel Callon, Bruno Latour ja John Law 1970- ja 1980-luvulla. Toimijaverkostoteoria on ollut käytössä teknologisten laitteiden tutkimuksessa, mutta nykyisin se on noussut suosioon myös yhteiskuntatieteiden parissa. Syynä tähän on se, että se luo uudenlaisia käsityksiä yhteiskunnallisesta todellisuudesta. Toimijaverkostoa ei nähdä enää pelkkänä teoriana, vaan se mielletään myös lähestymistavaksi, joka luo ymmärrystä yhteiskunnallisesta todellisuudesta uudella tavalla. (Callon & Law 1982, 615 - 625; Eriksson 2015, 109; Latour 1987.)

Toimijaverkostosta voidaan erottaa kolme keskeistä tunnusmerkkiä. Ensiksi verkostossa kiinnitetään huomiota ilmiöitä vaaliviin moniaineksisiin suhteisiin, sekä niiden muodostamiseksi tarvittavaan työhön. Tämän mukaan toimijat eivät osaa kytkeytyä toisiinsa itsenäisesti, vaan tarvitsevat välittävän tekijän, joka toimii asioiden yhdistäjänä (Latour 2005, 37-42.) Toisena tunnusmerkkinä voidaan pitää verkostoteorian hylkäämää mikron ja makron välistä erottelua. Verkoston metaforan mukaan on olemassa vain kaksi eritasoista todellisuutta, jotka ovat suppeampia tai laajempia ja kytköksiltään lujempia tai heikompia verkostoja. Yhtenäistä kokonaisuutta ei ole, vaan kytkeytyminen toiseen täytyy aloittaa aina uudestaan. (Latour & Hermant teoksessa Eriksson 2015, 115 -116.) Kolmas piirre sisältää käsityksen laajemmasta toimijuudesta, jonka mukaan kaikki toimijat ovat samanarvoisia. Toimija ja verkosto nähdään toisensa poissulkeviksi käsitteiksi. Verkosto kuvataan riippuvuuksien järjestelmäksi, kun taas toimijat nähdään erillisinä ja itseensä sulkeutuneina. Toimijoita ei nähdä kuitenkaan irrallisena verkostostaan, vaan samassa verkostossa olevat toimijat nähdään osana suhdekenttää, jossa osa toimijoista saa muut verkostossa toimimaan. (Callon, 1998, 8-9; Greimas & Courtes 1981, 287-293).

Toimijaverkoston laajuus on samankaltainen kuin Deleuzen ja Guattarin (1980) määrittelemä rihmasto. Rihmaston käsite merkitsee ajatusta avoimesta ja laajasti levinneestä verkostosta, joka eroaa suljetuista ja systemaattisista rakenteista. Rihmaston tarkoituksena on kytkeä ja yhdistää jäsenet yhteen. Toisin kuin suljetuissa verkostoissa, rihmastossa ei ole loppua tai alkua, mutta rihmastosta löytyy aina keskikohta, josta lähtee haarautumaan jokin liike tai suunta. Rihmastossa oleva mikä tahansa viiva eli toiminta voi kiinnittyä mihin tahansa kohtaan. Jäsenten väliset liitokset eivät ole hierarkkisessa suhteessa toisiinsa vaan kaikki ovat samanarvoisia (Deleuze & Guattari 1980, 13-31; Eriksson 2015, 42-44, 51.) Voidaan sanoa, että yhteisötyöpaja on rihmaston keskus, josta lähtee haarautumaan uusia asioita ja ideoita tulevan asukastaloon hankkimiseen ja sen toimintaan.

Verkostossa tai rihmastossa jokainen joka on mukana, on lähtökohtaisesti vapaa tekemään itsenäisiä päätöksiä. Heidän välistä suhdetta ei määritellä tietylle sopimusjaksolle, vaan verkostossa työskentelevät päättävät keskinäisistä suhteista. Suhteiden pitkäikäisyys ja lujuus pohjautuu luottamukseen ja yhteiseen tavoitteeseen. Verkostojen vahvuus nähdään niiden joustavuudessa. Joustavuutta tarvitaan usein tilanteissa, joissa asiat muuttuvat ja ovat monimutkaisia tai ei ole selkeitä ratkaisuja tilanteeseen. (Järvensivu ym. 2010, 6.)

Välittävät Valittavat Verkostot-hankkeen toimijaverkoston rakenne oli avointa ja muuttuvaa. Toisin sanoen kuka tahansa halukas saattoi osallistua työpajan toimintaan ja tulla jakamaan mielipiteitään. Tämän kaltaista muuttuvaa ja kasvavaa verkostotoimintaa voidaan nimittää myös rihmastoksi.

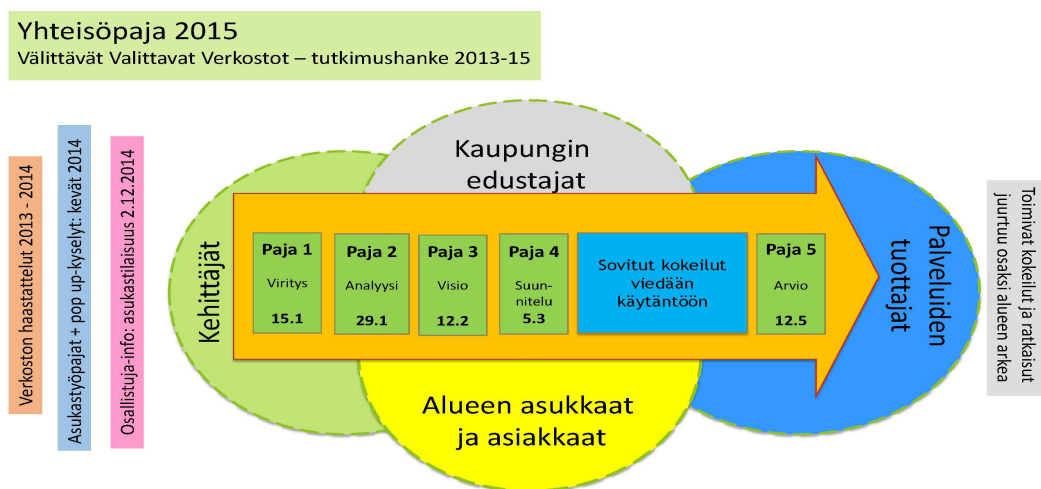
3.7 Yhteisöpajat verkostoitumisen ja aluekehittämisen välineenä

Välittävät Valittavat Verkostot -hanke järjesti keväällä 2015 alueen asukkaille ja toimijoille tarkoitetun yhteisötyöpajakokeilun. Tavoitteena oli saada asukkaat ja toimijat verkostoitumaan yhteen ja kehittämään uusia yhteistyötoimintamalleja alueen parantamiseksi. Pajojen organisoimisessa hyödynnettiin kahta menetelmää: living lab -mallia ja muutoslaboratoriomenetelmää. Hankkeen tutkijat kutsuivat living lab -mallin mukaisesti eri tahoja yhteisöpajakokeiluun. Osallistujiksi kutsuttiin *käyttäjiä*, jotka edustivat asukkaita, kolmannen sektorin ja kauppakeskuksen toimijat olivat *hyödyntäjien* rooleissa ja *mahdollistajat* muodostuivat aluekehittäjistä ja virkamiehistä. Hankkeen tutkijat ja opiskelijat toimivat *kehittäjien rooleissa*. Työpajojen vetäjänä toimi muutoslaboratoriokoulutuksen käynyt Migga Oy:n työelämän kehittäjä yhteistyössä Espoon keskuksen projektijohtajan ja tutkijatiimin kanssa. (Juujärvi & Lund 2015b.)

Yhteisöpajoja pidettiin Espoon keskuksen valtuustotalon kahviossa. Pajakertoja oli yhteensä viisi. Tapaamiset alkoivat kello 16.30 ja olivat kestoltaan noin 2,5 tuntia. Neljä ensimmäistä

työpajaa pidettiin kahden viikon välein, jonka jälkeen kaksi kuukautta kokeiltiin uutta toimintamallia ja pidettiin arviointityöpaja. Viiteen pajaan osallistui yhteensä 49 kutsuttua. Osallistujien määrä vaihteli pajoissa 24 ja 36 henkilön välillä. (Juujärvi & Lund 2015b; havainnointimuistiinpanot 16.1.2015).

Kuviossa 1 on esitetty living lab -mallin mukaisesti VVV-hankkeen yhteisötyöpajan prosessi, jossa on mukana alueen asukkaat, toimijat ja hankkeen tutkijat. Kuviossa näkyy hankkeen eteneminen vaihe vaiheelta.

Kuvio 1: Yhteisöpajan prosessi (Hägg 2015)

4 Opinnäytetyön tutkimusmetodologia

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksenä on, millaisia käsityksiä Välittävät Valittavat Verkoston hankkeen yhteisöpajan osallistujilla on alueen yhteisötilasta. Tiedon hankinnan tarkoituksena on hyödyttää tulevaa Espoon keskuksen asukastalon perustamisprosessia ja kehittää sen toimintaa.

4.1 Osallistava toimintatutkimus

Opinnäytetyöni lähestymistapa on osallistava toimintatutkimus. Toimintatutkimus soveltuu ajallisesti rajattuihin tutkimus- ja kehittämisprojekteihin, jossa halutaan kehittää ja kokeilla erilaisia toimintatapoja. Osallistavan toimintatutkimuksen metodologiaa käytetään nykypäivänä hyvin paljon sosiaali- ja ihmistieteissä. (Heikkinen, Rovio ja Syrjälä 2006, 16-17.)

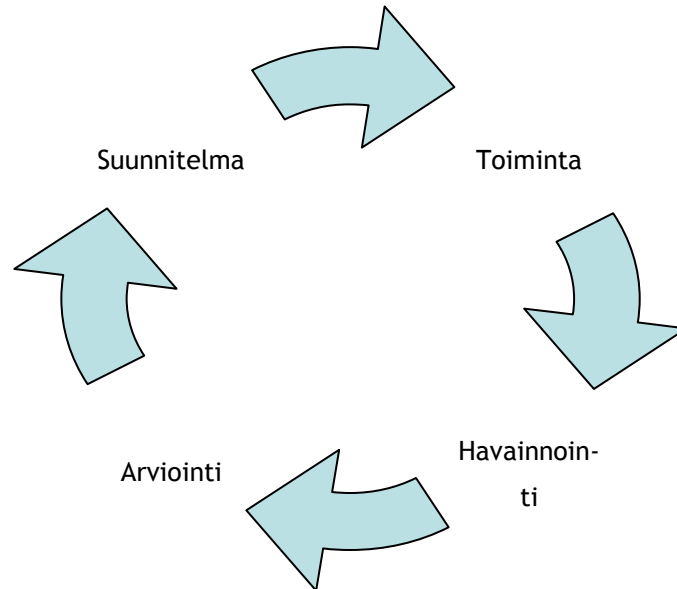
Toimintatutkimus on laadullisen tutkimuksen suuntaus. Toimintatutkimuksen yhtenä tavoitteena on vaikuttaa tutkimuskohteen ympäristöön ja sen toimintaan niitä kehittävästi ja parantavasti. Toimintatutkimuksen strategian lähtökohtana on teoreettisen tiedon ja käytännöllisyyden yhdistäminen ja sen lopputuloksena on käytännöllisen tiedon tuottaminen. Toimintatutkimuksessa ei ole yhtä näkökulmaa tutkittavaan kohteeseen, vaan se sisältää monenlaisia näkökulmia ja sitä voidaan toteuttaa erilaisten analyysimenetelmien avulla. (Heikkinen ym. 2006, 16 -21; Toikko & Rantanen 2009, 30.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on aktiivinen rooli. Hän on sekä osallistuja, että vaikuttaja. Tutkija tekee omia tulkintoja ja havainnoiteja tutkimuskohteesta, eli reflektoi tutkittavasta ilmiöstä saatua uutta tietoa vanhaan. Vanhan ja uuden tiedon yhdistämisen tarkoituksena on saada toimivampia toimintatapoja. Tutkimuksen edetessä tutkijan osallisuus tutkimukseen voi vaihdella ulkopuolisesta asiantuntijasta tasavertaiseen toimijaan. (Heikkinen ym. 2006, 80-81; Toikko ym. 2009, 30.)

Toimintatutkimusta kuvaa parhaiten käytännönläheisyys, joka liittyy vahvasti ihmisten arkielämän haasteisiin. Ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan ulkopuolisen tutkijan lisäksi myös kohdejoukko, jota ongelma varsinaisesti koskettaa. Tarkoituksena on, että yhteistyöllä tutkija ja kohdejoukko löytävät ratkaisun ja sitoutuvat samalla uuteen muutokseen. Muutos on yksi laadullisen tutkimuksen elementeistä, koska se pitää sisällään ajatuksen myös paremmasta. Muutoksen aikaansaaminen edellyttää kohdeilmion tuntemista ja siihen vaikuttavien asioiden selvittämistä. (Kananen 2009, 9-13.)

Laadullisessa tutkimuksessa toiminnan muutoksen kehittäminen ja kokeilu tapahtuu jatkuvana spiraalimaisena prosesseina eli sykleinä, jossa toistuu vuorotellen suunnittelu, toteutus, havainnointi ja reflektointi. Tämän jälkeen, jos on tarvetta, uusi sykli voi muodostua uudella suunnittelulla vanhojen kokemusten pohjalta. Syklejä voi olla monta, mutta yksi syklikin riittää toimintatutkimukseksi jos se kehittää ja tuottaa uutta toimintamalleihin, sekä tietoa tutkimuskohteelleen. (Heikkinen ym. 2006, 35, 80-84.)

Engeström (2004, 59) nimittää spiraalimaista toimintaa ekspansiiviseksi oppimiseksi. Oppiminen etenee ja tapahtuu moniaskelisenä kehänä, jossa toiminnan kehittäminen ja kokeilu tapahtuu sykleittäin, vuorovaikutuksessa yhteisön jäsenten kanssa. Kokeilujen kautta laajennetaan ja kehitetään tutkittavaa työn kohdetta. Kokemuksellinen oppiminen etenee sykleittäin, missä saatetaan törmätä esteisiin ja ristiriitoihin, sekä välillä saatetaan joutua tarkentamaan kehityssuuntaa uudestaan. Ekspansiivisen syklin askeleet ovat oppimistekoja, joissa mahdollisesti joudutaan kyseenalaistamaan asioita, tekemään analyysiä, mallintamaan ja tutkimaan malleja. Oppiminen on yhteinen prosessi, mikä tapahtuu dialogin avulla. Ekspansiivisessä oppimisessa ristiriitojen hyväksyminen on osa oppimista.

Kuvio 2. Toimintatutkimuksen sykli (Heikkinen ym. 2006)

Opinnäytetyössäni on Heikkisen ym. (2006, 35) kuvaaman toimintatutkimuksen yksi sykli. Syklin tarkoituksena on tuottaa VVV-hankkeelle tietoa Espoon keskuksen alueen toimijoiden näkemyksiä asukastalosta ja siten olla myös osallisena vaikuttamaan alueen kehittämisessä.

Heikkinen ym. (2006, 32-33) kutsuu osallistavaa toimintatutkimusta kriittiseksi toimintatutkimukseksi, koska tutkimuksen tavoitteena on saada osallistujia yhteiseen vuoropuheluun eli dialogiin vuorovaikutuksen ja oppimisen kautta. Osallistamisen tarkoituksena on, että mahdollisimman monet tutkimuskohteena olevat henkilöt olisivat mukana tutkimuksen jokaisessa vaiheessa aktiivisesti, niin tutkimuksen suunnittelussa, aineiston keruussa kuin sen kehittämisessä. Tällöin toteutuu tutkimuksen läpinäkyvyys, osallistaminen ja dialogi tutkijoiden ja toimijoiden kesken. Opinnäytetyössäni toimintatutkimuksen osallistajat on ottanut osaa viiteen eri VVV-hankkeen julkiseen yhteisöpajailtaan. Yhteisöpajoissa heille on annettu tilaisuus ilmaista mielipiteensä dialogisesti alueen kehittäjien, toimijoiden sekä Espoon keskuksen alueen yhteisön kanssa. Osallistajat ovat olleet aktiivisia kehittäjiä miettiessään alueen kehittämistä ja viihtyvyyttä.

4.2 Osallistuva havainnointi

Havainnointi on yksi laadullisen tutkimuksen aineistokeruun menettelytapa, jolla saadaan monipuolista tietoa luonnollisesta ympäristöstä. Havainnointi on joustava aineistonkeruumenetelmä, joka sopii hyvin tilanteisiin, jotka muuttuvat nopeasti ja muutokset saattavat olla ennalta arvaamattomia. (Hirsjärvi ym. 2008, 208.) Aineistokeruumenetelmänä havainnointi

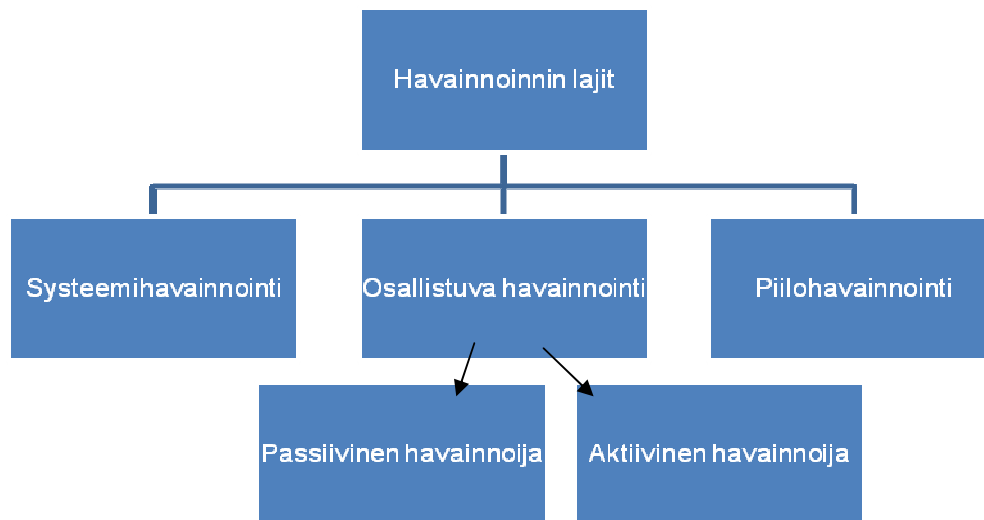
on hyvä valinta myös silloin, kun tutkittavasta ongelmasta ei ole etukäteen paljoa tietoa ja se sopii työvälineeksi myös silloin, kun tietoa kerätään ryhmäprosessin kaltaisissa tilanteissa. (Järvinen & Järvinen 2004, 155-156.) Minulla ei ollut tutkimusta suunnitellessani aikaisempaa tietoa Espoon keskuksen alueen toimijoiden tai alueen asukkaiden tarpeista tai mielipiteistä yhteisötila kohtaan. Havainnointi tarkoittaa sitä, että tutkija tekee havaintoja, eli tarkkailee objektiivisesti tutkimuksensa kohdetta. Havainnoinnin aikana tutkija dokumentoi havaintojaan kirjallisesti. Se kuinka objektiivista tai subjektiivista havainnointi on, määrää tutkimuskohde sekä tutkimusstrategia. Tutkijan objektiivisuus ja subjektiivisuus voi olla myös jatkumo, jonka toisessa ääripäässä on täydellisen objektiivinen tarkkailija ja toisessa päässä saattaa olla aktiivinen läsnä olevan tutkija. Tällöin raja tutkijan ja tutkittavien välillä on hyvin pieni. (Metsämuuronen 2000, 43-44.)

Hirsjärven ym. (2008, 209-210) ja Vilkan (2006, 38, 53) mukaan havainnointi voi olla joko etukäteen ja tarkasti suunniteltu tai se voi olla vapaata havainnointia mukautumalla kohteen tilanteeseen. Havainnointi voidaan jakaa kolmeen eri tasoon sekä systemaattiseen, osallistuvaan tai piilohavainnointiin (kuvio 2). Tutkijan rooli havainnoijana määräytyy menetelmän mukaan. Hän voi olla tutkimuksen ryhmän yksi jäsen tai kokonaan sen ulkopuolinen. Systemaattisella havainnoinnilla tarkoitetaan havainnointia, mikä tapahtuu rajatuissa tiloissa, esimerkiksi tutkimushuoneessa. Systemaattisessa havainnoinnissa tutkijalla on käytössä luokittelurunko. Havainnoinnin työvälineenä on käytössä tutkimuslistoja, mihin tutkija voi merkitä havaitussa ilmiössä tapahtuneita tunnusmerkkejä. Arviointiskaalojen (hyvä, huono ja erinomainen) avulla havainnoinneista kootaan piirteitä tarkkailtavasta kohteesta. Piilohavainnointi on havainnointitapahtuma, josta tutkittavat eivät ole tietoisia. Tutkija voi itse osallistua tutkimuksen kulkuun vaikuttamatta kuitenkaan siihen.

Opinnäytetyöni toisena tutkimusmenetelmänä olen päättänyt käyttämään osallistuvaa havainnointia, koska se soveltuu hyvin kenttätutkimuksen työvälineeksi. Hirsjärvi ym. (2008, 211-212) mukaan osallistuva havainnointi voidaan jakaa eri kategorioihin sen mukaan, miten havainnoija itse osallistuu tutkimuksensa toimintaan. Aktiivisessa osallistuvassa havainnoinnissa tutkijan pyrkimyksenä on päästä itse osallistumaan toimintaan, jolloin hän läsnäolollaan vaikuttaa tutkittavaan asiaan. Passiivisessa osallistuvassa havainnoinnissa tutkija havainnoi tutkimusta ilman, että hän itse osallistuu ja vaikuttaa tutkimuksen sisältöön. Kummassakin roolissa tutkijan tulee olla tietoisesti varovainen siitä, ettei hän omalla olemuksellaan tai mielipiteillään vaikuta tutkittavaan ilmiöön.

Osallistuvalla havainnoinnilla tarkoitetaan myös toimintatapaa, jossa tutkija osallistuu itse tutkimuskohteensa toimintaan tutkittavien ehdoilla, sekä yhdessä heidän kanssaan. Tämä auttaa tutkijaa pääsemään tutkittavan yhteisön sisälle. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija on aina osallisena tutkimuskohteensa toiminnassa. Tämän lisäksi havainnointi perustuu myös tut-

kijan ja tutkittavien väliseen vuorovaikutussuhteeseen, minkä johdosta tutkija on osa myös tutkittavien kokemusta. Tutkijan roolilla on keskeinen merkitys osallistuvassa havainnointitutkimuksissa. (Hirsjärvi ym. 2008, 211; Vilka 2006, 44-45, 109.)

Kuvio 3. Havainnoinnin lajit (mukailtu Vilka 2006)

4.2.1 Osallistuvan havainnoijan rooli

Grönfors (1985, 87) toteaa, että havainnointitapa määrittelee havainnoijan roolin. Se voi olla passiivista tutkimustoiminnan seuraamista tai täydellistä osallistumista, niin etteivät tutkittavat itse tajua tutkijan läsnäoloa. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija on mukana tutkimuksessa, jolloin havainnoija vaikuttaa läsnäolollaan tutkimukseen ja tutkittavaan sisältöön. Havainnoijalla muodostuu tällöin kaksi eri roolia, sekä tutkijan että ihmisen rooli. Tutkimuksessa osallistujat saattavat antaa havainnoijalle myös muitakin rooleja, joita tutkija ei osaa edes odottaa. (Grönfors 1985, 90.) t Yhteisöpajoissa esitäydyin heti opinnäytetyötä tekemäksi opiskelijaksi. Havaintojeni mukaan monet kokivat minun olevan enemmän opiskelijan roolissa kuin tutkijana.

Havainnoija roolina tarkoittaa, että tutkittavat tutustuvat ensin tutkijaan ihmisenä ja toiseksi vasta tutkijana. Tämä perustuu siihen, että osallistuvassa havainnoinnissa tutkija on aina vuorovaikutuksessa tutkittaviensa kanssa havaintoja tehdessään. Havainnoijan on tasapainoteltava tutkijan ja ihmisen roolin välillä, koska hänen tulee pystyä erottelamaan tutkijan havaintojen ja ihmisenä tekemisen havaintojen välillä. (Grönfors 1985, 84.) Työpajoissa oli ihmisiä, joita kiinnosti enemmän minun arkielämäni kuin roolini työpajassa. Jotkut kyselivät minulta

henkilökohtaisia asioita, esimerkiksi missä asun, kuinka paljon lapsia minulla oli ja miksi en ollut tehnyt niitä enempää, sekä siviilisäätystä. Heidä kiinnosti tutustua minuun ihmisenä. Heidän kanssaan keskustellessa huomasin, että he pitivät minua enemmän yhtenä heistä, ei niinkään tutkimuksen havainnoijana, opiskelijana tai tutkijana. (Havainnointimuistiinpanot 30.1.2015).

Osallistuvalla havainnoijalla voi olla monta eri roolia, joita tutkittavat ovat mahdollisesti antaneet hänelle. Tutkimuksen osallistujat voivat haluta tutkijan toimintoihin, jossa hänen tulee näyttää uskollisuutta organisaatiota, eri kulttuuriryhmiä tai yhteisöä kohtaan. Tutkija voidaan haluta mukaan keskustelemaan ja toimimaan tutkimuksen osallistujien puolesta, koska mahdollisesti tutkittavat odottavat tutkijan ottavan kantaa tutkimuskohteen ongelmanratkaisuun. (Grönfors 1985, 81-82.) Muutamat työpajojen ryhmäläiset halusivat minun ottavan kantaa Espoon keskukseen tulevaan asukastaloon. He kyselivät kokemuksistani Matinkylässä sijaitsevasta asukastalo Kylämäjasta. Kerroin kokemuksistani Kylämäjasta, mutta en halunnut ottaa kantaa alueen tulevaa asukastaloa kohtaan. En halunnut, että mielipiteeni vaikuttaisivat tutkimustulokseen tai siihen, että vaikuttaisin mielipiteilläni ryhmäläisiin.

Grönfors (1985, 85) toteaa, että paras ratkaisu tutkijan rooliin ottamiseen tutkimuskenttään on neutraalius. Neutraali rooli on hyvä silloin, kun tutkimuksen osallistujilla on vahvoja näkemyksiä ja ennakkoluuloja. Mikäli tutkija on mukana esittämässä tutkimuksessa omia ajatuksiinsa avoimesti, seurauksena voi olla tutkittavien loukkaantuminen ja tutkimuksen loppuminen. Ilman tutkittavia ei synny tutkimusta, joten tutkija on riippuvainen tutkimukseen osallistujista. Tästä syystä tutkijan ei pidä ilmaista suoraan omia tunteitaan. Työpajoissa otin neutraalin roolin. Olin ystävällinen ja läsnä, sekä näytin kiinnostukseni ryhmäläisten keskusteluita kohtaan ja hymyilemällä, mutta en halunnut puuttua, osallistua tai muutenkaan vaikuttaa tutkimuksen ja keskustelujen sisältöön.

4.2.2 Havainnoinnin ongelmat

Havainnoinnin ongelmana ovat ajanvievyys, muistinvaraiseen tietoon luottaminen ja vaara siitä, että tutkijan läsnäolo luo epäaidon tilanteen. Tutkimuksen tekijän objektiivisuus voi myös kärsiä, jos hän kiinnittyy ryhmään tunteellisesti (Hirsjärvi ym. 2008, 208-210.) Uskon itse, että havainnointini ovat tässä suhteessa luotettavia. Työpajatyöskentelyissä ryhmäläisiä kohtaan otin neutraalin roolin, enkä kiinnittynyt emotionaalisesti kehenkään ryhmäläiseen. Hirsjärvi ym. (2008, 208-210) ovat todenneet, että havainnointimenetelmän käyttö vie aikaa ja siinä olen heidän kanssaan samaa mieltä. Olin mukana neljässä yhteisötyöpajassa ja jokai-

nen pajatyöskentely kesti kaksi ja puoli tuntia Yhden havainnointikerran muistiinpanojen kirjoittamiseen keskimäärin 40-60 minuuttia.

Tutkijan mukanaolo tutkimustilanteessa saattaa luoda epäaidon tunnelman. (Hirsjärvi ym. 2008, 28-210.) Ryhmäläiset joita havainnoin, eivät kiinnittäneet minuun huomiota. He olivat keskittyneet hyvin intensiivisesti ryhmän keskustelujen teemoihin. Havaintojeni mukaan ihmiset olivat vapautuneita ja esteettömiä. Tämä näkyi siinä muun muassa, että päästyään keskustelun imuun, eräs osallistuja uskaltautui käyttämään voimakkaitakin ilmaisuja, kuten kiro sanoja (Havainnointimuistiinpanot 15.1-29.1.2015). Ryhmäläisten esteettömyys ilmeni myös heidän käytöstavoissa. Joillakin oli mukana iPad, jota he käyttivät keskustelujen lomassa. Facebookin ja muiden sivustojen selailu ei rajoittunut, vaikka istuin heidän lähellä.

Vilka (2005, 99) toteaa, että havainnointivirheitä syntyy myös silloin kun useat tutkijat havainnoivat toisistaan poikkeavasti samassa tutkimusympäristössä. Tulosten vertailuun tulee suhtautua tällöin kriittisesti. Osallistuvan havainnoijan ongelmaksi muodostuu myös usein muistiinpanojen tekeminen vasta tilanteen jälkeen. Syynä siihen on, ettei havainnoija halua häiritä tutkimustilannetta. (Grönfors 2007, 161). Kirjoitin usein työpajan ryhmähavainnoinnin puhtaaksi muistiinpanoistani vasta seuraavana iltana. Pajaillan aikana kirjasin ylös ranskalaisilla viivoilla pääkohdat muistipapereihin. Halusin keskittyä havainnoimaan ryhmää kokonaisvaltaisesti sen sijaan, että olisin keskittynyt kirjoittamiseen.

4.3 Muutoslaboratorio yhteisötyöpajojen menetelmänä

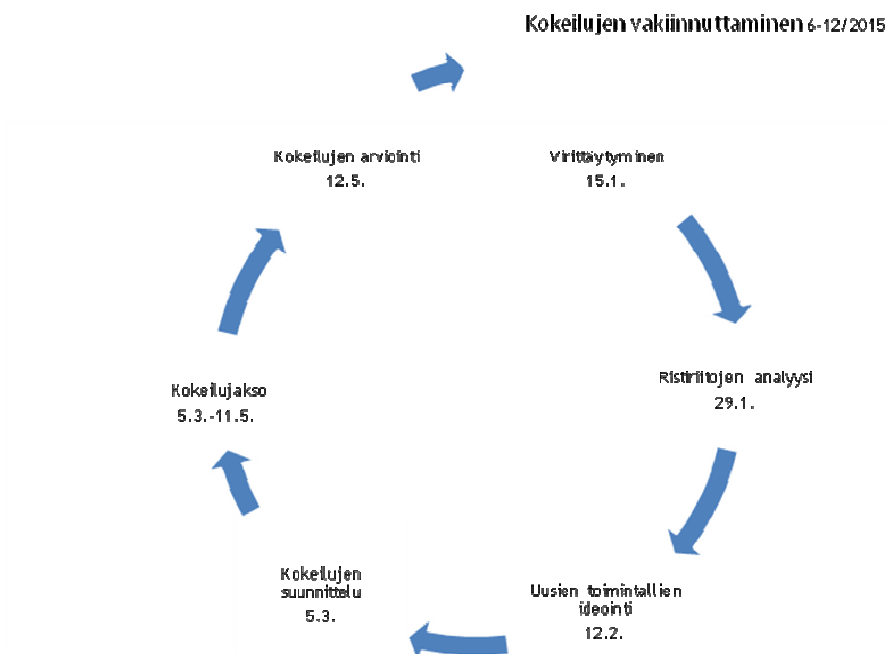
Muutoslaboratoriomenetelmää sovellettiin VVV- hankkeen kaikissa viidessä yhteisöpajatyöskentely prosessissa. Muutoslaboratorio on uusi toimintatapa asuinalueiden kehittämisessä. Uuden menetelmän tarkoituksena oli saada alueen toimijat ja asukkaat verkostoitumaan ja kaikkien äänet tasavertaisesti kuuluville. Pyrkimyksenä oli saada paljon käytännön ideoita ja toimintaa Espoon keskuksen ja sen lähialueen kehittämiseksi. (Välittävät Valittavat Verkostot -hankesuunnitelma.)

Muutoslaboratoriota on käytetty ja sovellettu paljon työyhteisöjen uuden toiminnan kehittämisessä. Menetelmän avulla työyhteisö voi toteuttaa ja kehittää uusia innovatiivisia toiminta- ja kulttuurimuutoksia. Muutoslaboratorion avulla tarkoituksena on luoda toimintamalleja tulevaisuutta varten ja tuottaa nykyisiin haasteisiin käytännön ratkaisuja, jotka ovat askelia kohti uutta ja parempaa toimintatapaa. (Virkkunen, Engeström, Pihlaja & Helle 2001, 14.) i Muutoslaboratoriotyöskentelymenetelmästä erotetaan kuusi vaihetta: tilanteen kartoitus, kehityshaasteiden ja mahdollisuuksien erittely, uuden toimintamallin kehittäminen, uuden toimintamallin konkretisointi ja kokeilu, uuden toimintamallin käyttöönotto ja uuden toimintamallin vakiinnuttaminen ja levittäminen. Työvälineinä käytetään seinätaulua, johon kirjoite-

taan yhteisiä mielipiteitä. Peili-kenttään kirjoitetaan nykyiset toimintatavat ja siinä esiintyvät ongelmat ja ristiriidat. Idea ja väline- kenttään kerätään aineistoa työn periaatteista ja niiden käsitteistä. Malli ja visio-kenttää käytetään, kun halutaan hyödyntää työn kannalta tärkeitä osatekijöitä. Tämän työstämisen lähtökohtana on toimintajärjestelmän malli, jonka tuloksena saadaan näkemyksiä toimintajärjestelmän osatekijöiden välisistä yhteyksistä ja häiriöiden todellisista syistä. (Virkkunen ym. 2001, 19-21.)

Muutoslaboratoriotyöskentely pohjautuu ekspansiiviseen oppimiseen. Ekspansiivinen oppiminen tarkoittaa uuden toimintamallin suunnittelua konkreettisisissa tilanteissa. Ekspansiivinen oppiminen voidaan kuvata kehämäisenä syklinä (kuvio 3), jossa kyseenalaistamalla ristiriitoja ja analysoimalla niitä luodaan muutoksia nykyisiin käytäntöihin. Sykli on muodostunut kokonaiseksi silloin kun ekspansiivinen oppiminen on tapahtunut. Yleensä muutoslaboratoriotyöskentely edellyttää viidestä kymmeneen tapaamiskertaa. Välittävät Valittavat Verkostot -työpajoissa käytössä oli vain viisi pajakertaa. Syynä siihen oli osallistujien vapaaehtoisuus, jolloin pidemmän ajan puitteissa sitä olisi luultavammin ollut vaikea ylläpitää. (Lund & Juujärvi 2015). Yhteisöpajoissa toteutettu muutoslaboratorioprosessi on esitetty kuvassa 4.

Yhteisöpajaprosessi Espoon keskuksessa

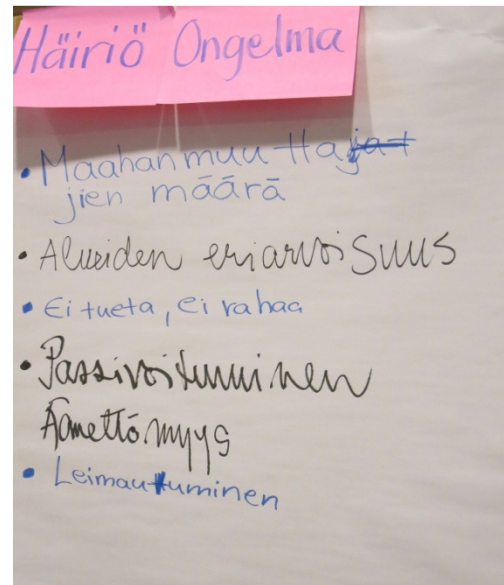
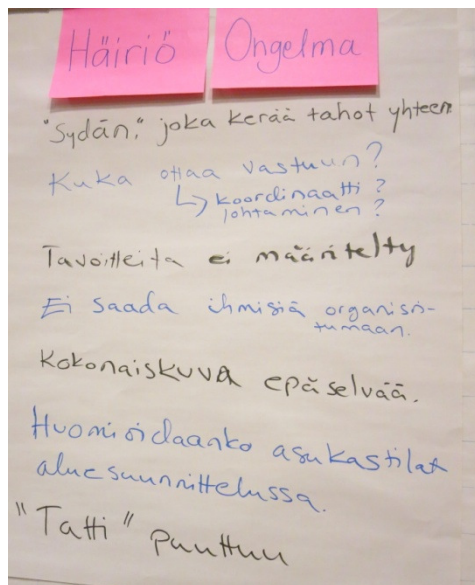

Kuvio 4. Muutoslaboratorioprosessin sykli (mukailtu Virkkunen & Newham 2013)

4.3.1 Tutkimuksen osallistujat ja toisen yhteisötyöpajan toteutus

Työpaja toteutettiin 29.1.2015. Aineiston keruun kohteena olevan ryhmän teemana olivat yhteiset tilat ja asukastalo. Ryhmässä osallistujia oli 12 henkilöä. Osallistujina olivat Espoon keskuksen alueen toimijoita, hankkeen tutkija ja opiskelijaharjoittelija, Aalto-yliopiston tutkija. Ryhmässä oli kuusi naista ja kuusi miestä. Alueen asukkaita edusti yksi henkilö. (Havainnointimuistiinpano 29.1.2015).

Toisessa työpajassa oli tarkoitus kartoittaa ristiriitoja ja ongelmia Peili-kenttään. Pajan istunto alkoi hankkeen tutkijan puheella, joka tiivisti ensimmäisen pajan tulokset. Tämän jälkeen hän kertoi Peili-menetelmän roolista nykyisten ristiriitojen määrittelyssä ja miten Peili-kentän avulla voidaan myös päästä ongelmien ratkaisuun (kuvat 1 ja 2).

Kuvat 1 ja 2. Tunnistetut ristiriidat (kuva: Anna-Leena Mutanen)

Peili-menetelmän esittelyn jälkeen tutkijat kertoivat alueella havaituista ristiriidoista erilaisien peiliaineistojen avulla. Yksi peiliaineisto oli hankkeen haastattelussa esiintyneet asukastiloihin liittyneet näkemykset. Tämän jälkeen osallistujat saivat jakautua neljään eri ryhmään sen mukaan, minkä pöytäryhmän teema kiinnosti heitä eniten (Havainnointimuistiinpanot 30.1.2015).

Ryhmäläiset kävivät vilkasta keskustelua alueen yhteisestä tilasta ja siitä mikä alueen fyysinen rakennus se mahdollisesti voisi olla. Keskusteluja kirvoitti alueen käyttämättömät ja tyh-

jillään olevat tilat, sekä mitä rakennuksia oli suunniteltu asukastaloksi käytettäväksi aikoi-
naan.

4.4 Avoin dialogi aineistonkeruumenetelmänä

Espoon keskuksessa asuville ihmisille järjestetyissä avoimissa yhteisöpajailloissa yhtenä tärkeimpänä työvälteenä oli ollut avoin dialogi. Avoimella dialogilla on tarkoitus luoda osallistujien välille hyvä vuorovaikutuksellinen ilmapiiri, jossa he kokisivat turvalliseksi ilmaista vapaasti ja soljuvasti julki omia mielipiteitään sekä ajatuksiaan.

Dialogi tulee kreikan kielen sanoista dia (läpi) ja logos (merkitys), jotka yhteen liitettynä kuvaavat dialogisuuden olemusta. Iina Rytikangas (2011, 63) ja Juha Hämäläinen (1999, 105) määrittelevät dialogin kahden itsenäisen ihmisen väliseksi vuoropuheluksi, jonka tarkoituksena on laajentaa näkemyksiä synnyttäen yhteistä ymmärrystä. Dialogissa molemmat osapuolet ovat tasavertaisessa asemassa ja kunnioittavat toistensa näkemyksiä.

Käytännön elämässä dialogisuudella tarkoitetaan puhumista, aktiivista kuuntelemista, reflektointia, ajatteleminen, tuntemista, yhdessä tekemistä ja merkityksen löytämistä. Luonteeltaan dialogi on dynaaminen eteenpäin pyrkivä prosessi ihmisten välillä, jossa vuoropuhelussa osallistujat voivat kyseenalaistaa ajatuksiaan ja oletuksiaan. Tärkeää on omien mietteiden havainnointi. Keskustelun ja kansakäymisen keskeisenä ilmaisun muotona käytetään sanaa. Sanan merkitykset voivat vaihdella ja niiden merkitykset voivat olla vaihtelevia riippuen asiayhteydestä ja käyttötilanteesta. (Aarnio 1999, 32-33.)

Dialogia ei ole yksinpuhelua, vaan vähintään kahden ihmisen välillä tapahtuvaa puhuttua kieltä. Dialogi tapahtuu vuorovaikutussuhteessa toiseen ihmiseen, jossa kumpikin osapuoli tasapuolisesti huomioi, vastaa ja sovittaa omaa toimintaansa toisen kanssa. Vuorovaikutteisessa dialogisuudessa tasavertaisuus, avoimuus sekä keskinäisen kunnioitus korostuu yksilöiden kesken. Tätä kutsutaan avoimeksi dialogiksi. (Haarakangas 2008, 25.)

Haarakankaan (2008, 27-36) mukaan avoimessa dialogisessa vuoropuhelussa toista tai toisia keskitytään kuuntelemaan ja miettimään asioita yhdessä. Jokaisella dialogissa mukana olevalla on oma näkemyksensä pohdittavaan aiheeseen, mutta toisen näkökulmille pitää antaa tilaa ja aikaa. Keskeisin asia avoimessa dialogissa on toisen kuuntelu vastaanottavin mielin, avoin kiinnostus toisen näkemystä kohtaan, vastaaminen toiselle, pohtivan asenteen ottaminen eroaviin näkemyksiin, sekä että on keskustelun edetessä kykenevä myös muuttamaan omia ajatuksia yhteisen ymmärryksen löytämisen vuoksi. Tärkeää on myös osata hyväksyä se, ettei mahdollisesti viimeistä sanaa tai totuutta löydetä ja asiat saattavat jäädä avoimiksi ilmaan roikkumaan. Tunnuspiirteinä dialogiselle vuoropuhelulle voidaan mainita mm. seuraavat asiat:

avoimuus, aitous, kiireettömyys, turvallisuus, samanarvoisuus, pakottomuus, joustavuus, jaetavuus ja vastuullisuus. Työpajan ryhmäläiset olivat avoimia, samanarvoisia ja antoivat tilaa toisten dialogeille ja näkemyseroille. Havainnointini (29.1.2015) mukaan ryhmän jäsenet keskittyivät kuuntelemaan toisiaan, antaen toiselle tilaa esittää omia ideoita yhteisestä tilasta. Toimijan tai asukkaan erottavia rooleja ei näkynyt. Kaikki keskustelivat tasa-arvoisesti toistensa kanssa väheksymättä toisen sosiaalista tai tiedollista asemaa.

Dialogi on kolmivaiheinen prosessi, jossa keskustelun analyysin yksikköinä ovat aloite, vastaus ja palaute. Näiden lisäksi merkittävänä pidetään dialogin vuoroa ja vuoron ottamista, keskustelun aiheen ylläpitämiseen sekä muuttamiseen. Pääasiallista on, että tehdään näkyväksi toisen ajatuskulku samalla, kun dialogiin osallistujat ovat selvillä oman mielipiteensä laadusta ja etenemisestä. Perinteisen dialogin sääntöihin kuuluvat osallistuminen, sitoutuminen, vastavuoroisuus, reflektiivisyys ja rehellisyys. (Aarnio 1999, 36-39.)

"Ryhmäläisissä oli aktiivisempia ja hiljaisempia ihmisiä. Aktiivisimmat keskustelijat olivat H1, H2, H4 sekä H5 . Hiljaisimmat olivat H3, H6 sekä H7. Keskustelu sujui vilkkaasti, mutta näkemyseroja tai vahvoja ristiriitoja ei syntynyt. Ryhmän vetäjän piti kuitenkin välillä innokkaimpia puhujia keskeyttää ja jakaa puheenvuoroja, jotta kaikki halukkaat saivat osallistua...." (Havainnointi muistiinpanot 30.1.2015.)

4.5 Teemoittelu analyysimenetelmänä

Hirsjärven ym. (2008, 216-217) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineisto on hyvä kirjoittaa ensin sanasta sanaan puhtaaksi eli litteroida. Aineiston litteroinnissa ei ole yleispätevää tai tarkkaa ohjetta. Litterointi riippuu tutkimustehtävästä ja tutkimusotteesta. Nauhoitetun aineiston purkamisen sanasta sanaan on hidasta ja työlästä. Siinä voi hyvin mennä aikaa jopa 4-6 tuntia. Erillinen purkulaite, jolla voidaan säädellä kirjoitusnopeutta helpottaa tutkijan litterointia. (Hirsijärvi & Hurme 2004, 139-140.)

Opinnäytetyöni aineiston analysointi tapahtui käyttämällä induktiivista sisällönanalyysiä. Litteroitu aineisto on saatu 29.1.2015 käydystä yhteisöpajaillan keskustelun nauhoituksesta. Litteroinnissa on käytetty ulkopuolista käsittelijää, Tutkimustie Oy:tä. Tutkimustie on litteroinut aineiston 6.5.2015 ja kestoaltaan se on ollut 129 minuuttia ja 28 sivua. Nauhoitetusta keskustelusta on poimittu ja merkattu erillisillä merkeillä tauot, naurut ja epäselvät puheet. Nauhoitetusta aineistosta voidaan litteroida valikoiden esimerkiksi erilaisten teema-alueiden mu-

kaan. Aineiston järjestelyn jälkeen voidaan aloittaa analyysin tekeminen. Laadullisessa opinnäytetyön analyysin ja päätelmien teoissa käytetään hermeneuttista eli ymmärtävää lähestymistapaa. Laadullisen tutkimuksen ongelmana on usein aineiston runsaus, mikä tekee analyysivaiheen tutkimuksen tekijälle hyvin haastavaksi. (Hirsjärvi ym. (2008, 216-217.)

4.5.1 Sisällönanalyysi

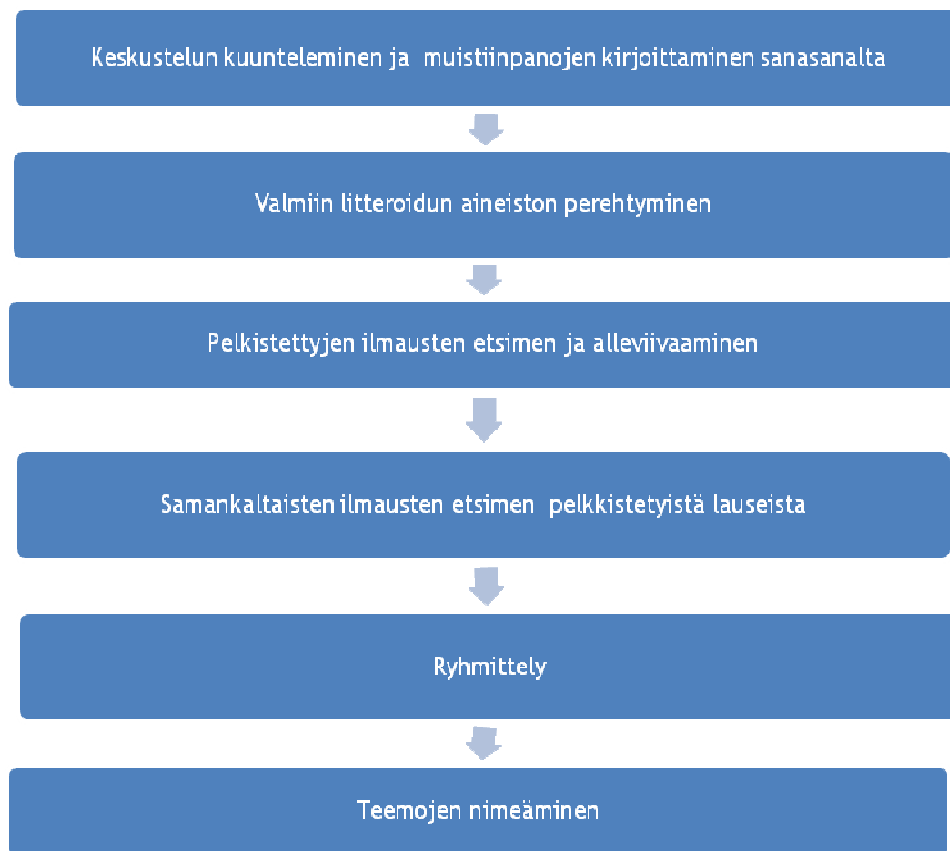
Sisällönanalyysi on yksi laadullisen opinnäytetyön metodi. Sisällönanalyysiä voidaan tehdä aineistolähtöisen lisäksi myös teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. Teorialähtöisessä analyysissä perustuu valmiiseen teoreettiseen viitekehykseen. Teoriaohjaavassa analyysissä tutkimuksen aineiston tulkinnan päättely tapahtuu puolestaan kaksiosaisesti eli aineistolähtöisesti, sekä tulkinnan tueksi on liitetty myös teoriaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95; Eskola & Suoranta 2008, 83.) Kylmä ja Juvakka (2007, 112) kutsuvat kirjassaan tätä tapaa induktiiviseksi päätteeksi, jota ohjaa tutkimuskysymyksenasettelu ja tutkimuksen tarkoitus. Induktiivinen analyysimenetelmä tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa tehty tulkinta ja päättely etenevät yksittäisestä yleiseen. Tutkimusaineistosta syntynyt analyysin tulos on tiivis teoreettinen kokonaisuus.

Aineistolähtöistä sisällönanalyysiä voidaan käyttää esimerkiksi silloin, kun tutkija on kerännyt itse aineistoa tutkimuskohteesta tai silloin kun on olemassa valmista kirjallista materiaalia tutkimusprosessista. Tutkimusprosessin aikana saatua aineistoa analysoidaan samaan aikaan kun kerätään uutta tietoa tutkimusta varten. Ongelmaksi tutkimusprosessissa tutkijalle voi muodostua käsitteiden ja määritteiden valinta työkentällä. Opinnäytetyön tutkimusprosessin aineiston sisältöön ja analyysiin vaikuttavat tutkija, sekä tutkimukseen osallistuva työyhteisö. Sisällönanalyysin aineiston käsittelyn perusta on materiaalista esiin tullut tieto ja sen analysoiminen. Analysoidessa tutkimusmateriaalia merkittävää on se, että tutkija pyrkii keskittymään ainoastaan aineiston antamaan tietoon, eikä anna omien kokemusten ja ennakkokäsityksien vaikuttaa asiaan. (Tuomi ym. 91, 95; Vilkkä 2011, 73, 85.)

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 108, 110) ovat jaotelleet sisällönanalyysin kolmivaiheiseksi prosessiksi, redusointiin, eli pelkistämiseen, klusterointiin, eli ryhmittelyyn, sekä abstrahointiin, eli teoreettisten käsitteiden luomiseen. Redusointivaiheessa aineisto pelkistetään, eli kirjallista materiaalista poistetaan kaikki ylimääräinen, joka on epäolennaista materiaalia tutkimuksen kannalta. Tätä vaihetta voidaan nimittää aineiston tiivistämiseksi tai pilkkomiseksi osiin. Materiaalista etsitään tutkimusta varten oleelliset asiat, joita kutsutaan analyysiyksiköiksi. Ennen tätä vaihetta on tärkeää määritellä analyysiyksikkö valmiiksi, esimerkiksi sanan tai lauseen osaksi. Redusointivaihetta seuraa klusterointivaihe, jossa aineisto ryhmitellään. Aineiston alkuperäiset ilmaisut jaotellaan omiksi ryhmiksi ja nimetään ne käsitteellä, joka kuvaa ryhmän sisältöä parhaiten. Tutkimukselle klusterointivaihe on merkityksellinen, koska se an-

taa tutkimuksen perusrakenteelle pohjan ja alustavan kuvauksen tutkimuksesta. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin viimeisessä vaiheessa, eli abstrahoinnissa yhdistetään klusteroinnista saadut ryhmät ja luokat kokonaisuuksiksi, jonka jälkeen tutkittavasta ilmiöstä saadaan yhtenäinen käsitys. Käsitteitä yhdistelemällä saadaan vastaus tutkimukselle asetettuun tehtävään (Tuomi ym. 2009,108- 112).

Opinnäytetyön sisällönanalyysin vaiheessa käytin mukailen apunani Tuomen ja Sarajärven (2009) sisällönanalyysin komivaiheista menetelmää. Kuvio 5 kuvaa opinnäytetyöni aineiston sisällönanalyysin vaiheiden etenemistä.

Kuvio 5. Analyysin eteneminen (mukailtu Tuomi & Sarajärvi 2009)

Aluksi kuuntelin nauhoituksen ja luin litteroidun tekstin sisäistäen mitä yhteisöpajaillassa oli keskusteltu ja tehty. Tämän jälkeen poimin alleviivatun aineistosta kaikki lauseet, jotka vastasivat tutkimuskysymykseeni, eli millainen yhteisötilan konsepti kehitetään yhteisötyöpajan työn tuloksena. Tätä vaihetta kutsutaan redusoinniksi.

Redusoinnin jälkeen aloitin aineiston klusteroinnin, eli aloin etsimään pelkkistetyistä lauseista ja ilmauksista samanlaisia ja toistuvia sanoja muodostanen niistä ryhmiä. Ryhmittelyn aikana Tuomen ja Sarajärven (2009, 110-113) mukaan tutkijan tulee tarkkaan läpi käydä ja etsiä ai-

neistosta samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Sen jälkeen samaa tarkoittavat asiat sijoitetaan samaan ryhmään, joka voidaan nimetä. Tällöin yksittäisistä ilmauksista voidaan tehdä yleisiä käsitteitä. Tässä vaiheessa muodostuu jo jonkinlainen alustava analyysi ja tutkija pystyy toteuttamaan sisällönanalyysin kolmatta vaihetta.

Tutkimuksen abstrahointi tuotti haasteita. Yritin luoda ryhmittelyn jälkeen abstrahoinnin alaja yläkategorioita, mutta ne eivät onnistuneet. Epäonnistuminen aineiston abstrahoinnissa johti aineiston teemoitteluun. Teemoittelu osoittautui onnistuneeksi valinnaksi

5 Tulokset

5.1 Toisen työpajan havainnointi

Opinnäytetyö aineiston kerääminen tapahtui tutkimushankkeen Välittävät Valittavat Verkostojen yhteisötyöpajan toisessa tapaamiskerrassa. Työpaja pidettiin 29.1.2015 Espoon keskuksen Valtuustotalolla kello 16.30-19.30. Ennen tätä kokousta kokoonnuimme suunnittelemaan toista työpajaa ja sen sisältöä yhdessä hankkeen tutkimustiimin, opiskelijoiden ja Migga Oy:n kehittäjän kanssa. Keskustelimme ensimmäisen yhteisöpajan pienryhmistä ja sen tunnelmista.

Ensimmäisen työpajan kokemusten purkamisen jälkeen suunniteltiin toisen työpajan sisältöä, sekä havainnointirunkoa (liite 1). Havainnointirunko oli valmiiksi suunniteltu ja sitä oli tarkoitus käyttää jokaisessa yhteisötyöpajan toiminnassa. Havainnointirunko oli suunniteltu yksinkertaiseksi, jotta havainnointiin pystyttiin käyttämään runsaasti aikaa ja sitä olisi helppo täyttää heti työpajakokouksien jälkeen.

Yhteisötyöpajaa varten Espoon valtuustotalosta oli varattu iso kokoustila, jotta kaikki osallistujat mahtuisivat sinne. Tilan pöytäryhmät olivat jaettu pienempiin ryhmämuodostelmiin. Jokaiseen pöytään oli laitettu nauhuri keskustelujen tallentamiseksi, tutkimukseen suostumislomakkeita ja ryhmän teema paperiin kirjoitettuna. Minun ryhmän aiheena olivat yhteiset tilat/asukastalo. Yksi tutkimustiimin yliopettajista toimi ryhmän ohjaajana. Tilassa oli myös katettu pöytä, josta osallistujilla oli mahdollisuus hakea kahvia, teetä sekä pientä naposteltavaa. Huoneessa oli myös videokamera.

Yhteisötyöpajan ryhmätyöskentely alkoi pienellä kaoottisella liikkumisella. Osallistujille kerrottiin kokouksen alussa, että he voisivat siirtyä siihen pöytäryhmään minkä teema kiinnosti heitä eniten. Havainnointini kyseisestä tilanteesta:

"Ryhmän kokoonpano alkoi liikehdinnällä. Pöytäkunnittain vaihtui ihmisiä toisiin pöytiin sen mukaan, missä pöydässä oli tarkoitus keskustella mistäkin aihealu-

eesta. Aluksi näytti siltä, että aihe yhteinen tila kiinnosti eniten ihmisiä. Ruuhkan, tuolien ja pöydän ahtauden takia toiset ihmiset lähtivät keskustelemaan toisista aihealueestaan. (Havainnointimuistiinpanot. 30.1.2015).

Lopulta pöytäryhmän kokoonpano koostui ryhmän ohjaajan ja minun lisäksi 10 muusta osallistujasta. Keskustelu alkoi tutustumiskierroksella, jossa oli havaittavissa, että monet tuntuivat tuntevan toisensa entuudestaan. Ryhmän ohjaaja kertoi aiheesta sekä tehtävästä. Tässä vaiheessa kaikki ryhmäläiset ymmärsivät ensimmäisen tehtävänannon. Ensimmäisessä tehtävässä osallistujien piti keskustella alueen yhteisistä tiloista esitetyn peiliaineiston perusteella. Ryhmäläiset keskustelivat innokkaasti ja toisiaan kuuntelevasti. Dialogeissa ei ollut havaittavia ristiriitoja tai kilpailevia näkemyseroja. Ohjaajan piti välillä rajata aktiivisempien keskustelijoiden mielipiteidenvaihtoa, jotta kaikki muutkin pääsisivät sanomaan mitä halusivat. Sihteerinä minun piti kirjata ryhmäläisten mielipiteet ylös seinätaululle. Tämä tuotti välillä hankaluuksia pienten erimielisyyksien vuoksi ja osallistujien herpaantumisen vuoksi. Dialogi oli välillä niin aktiivista, etteivät osallistajat malttaneet lopettaa keskusteluaan ja keskittyä tehtävän antoon.

Tarkan havainnoinnin tekeminen tilanteesta tuotti haasteita ryhmän suuren kokoonpanon vuoksi. Aika ei tuntunut riittävän tarpeeksi ensimmäisen tehtävän suorittamiseen. Dialogia olisi käyty pidempäänkin yhteisötilasta jos ei olisi tarvinnut siirtyä toiseen tehtävään. Havainnointini kyseisestä tilanteesta:

"Ryhmä oli aivan liian iso ja välillä tuntui, ettei asioista keritty puhumaan tai syventymään asiaan, kun aika loppui ihan kesken. Isoa ryhmää on myös vaikeaa havainnoida kunnolla." (Havainnointimuistiinpano 30.1.2015.)

Viimeisessä tehtävässä piti peilata ja pisteyttää ristiriitajohdattajia, esimerkiksi asukkaiden osallistuminen alueensa kehittämiseen. Tehtävän ymmärtäminen tuotti vaikeuksia kaikille. Ohjaajan piti lukea useampaan kertaan se läpi ja neuvoa piti kysyä lisää Migga Oy:n asiantuntijalta. Tehtävän annossa tämä tehtävä ei herättänyt yhtä vilkasta dialogia, kuin ensimmäinen tehtävä. Kaikki eivät ymmärtäneet tehtävää ja toiset olivat vielä innokkaasti kiinni edellisen keskustelun aihepiirissä. Keskustelu oli reipasta koko ryhmätoiminnan aikana, vaikka yksi aktiivisimmista ryhmäläisistä joutui lähtemään tilaisuuden loppupuolella toiseen kokoukseen.

Ryhmän innokkaimmilla oli paljon kantaaottavia kommentteja yhteisötilasta. Nämä osallistujat tunsivat Espoon keskuksen alueen historian ja kehityksen hyvin. Esimerkiksi eräällä osallistujalla oli kymmenien vuosien kokemus alueen kehittymisestä ja hän toikin niitä kiinnostavasti esille.

Alla oleva taulukko esittää 29.1.2015 tehdyn havainnoinnin tulokset.

Henkilö	Vuorovaikutus	Keskustelun sisältö
H1	Aktiivinen ja yksi äänekkäimistä puhujista. Tunsi monet ryhmäläiset entuudestaan. On alueen pitkäaikainen asukas.	On kiinnostunut saamaan Espoon keskustaan Kylämajan asukastilan kaltaisen tilan, jossa on ns. Sydän. Puhuu paljon siitä, että on korkea aika Espoon keskuksenkin saadaan yhteinen tila asukkaille/aikuisille.
H2	Motivoitunut ja aktiivinen keskustelija. On innostunut yhteisöpajoista sekä verkostoitumisesta.	Hänen mielestään alueella on paljon toimintaa, jotka eivät osaa toimia yhdessä/tai ei ole tietoa toisistaan. Hänen mielestään alueella on paljon tyhjiä tiloja. Ottaa puheeksi: kuka johtaa tulevaa asukastalo? ottaa muitakin ristiriitoja esille mm. verkostoitumisen eri verkostojen ja hankkeiden välillä. Heittää paljon kysymyksiä ilmaan yhteisestä tilasta.
H3	Kuunteli paljon, antoi toisille tilaa keskustella. osallistui itse jonkin verran keskusteluun	Hänen mielestään alueella on jo paljon tiloja. Kyseenalaisti uuden tilan tarpeellisuutta. Puhuu väestösuoja tiloista.
H4	Hiljainen. Oli enemmän kuuntelijan roolissa. Keskusteli ensimmäisessä tehtävän annossa enemmän kuin toisessa	On kiinnostunut hankkeesta, koska järjestää itsekin asukastiloja/ -toimintaa. On samaa mieltä paljon H8 kanssa.
H5	Keskusteli aktiivisesti, mutta antoi toisille tilaa hyvin. Kuunteli tarkkaan ja kirjoitti itselleen muistiinpanoja molemmista tehtävistä.	Ei ottanut hirveästi kantaa yhteisiin tiloihin. Keskusteli lähinnä perheiden palveluista ja verkostoitumisesta ja heidän toiminnastaan.

H6	Puhuu paljon ja on aktiivinen. Kiinnostunut aiheesta. Haluaa edistää alueen yhteisöllisyyttä.	On mukana asukastalon hankkeessa/projektissa. Kertoo, että alueella on jo paljon ryhmiä, projekteja sekä verkostoja, mutta puuttuu se yhteinen tila johon kaikki kokoontuvat yhteen. käyttää lausetta ”sienirihmasto, jossa puuttuu tatti”.
H7	Puhuu hiljaisesti ja rauhallisesti. Kuuntelee paljon muita.	On kiinnostunut hankkeesta tutkimuksellisen näkökulmasta. On kiinnostunut muiden ihmisen mielipiteistä yhteisestä tilasta.
H8	Puhuu paljon ja on kiinnostunut aihealueesta. Kertoo, että vuoden 2015 mennessä on suunnitteilla alueelle yhteinen tila/asukastalo. H8 toimii mahdollistajan roolissa.	On kiinnostunut asukastalon konseptista ja sen suunnittelusta. Puhuu koordinaation puutteesta.
H9	Keskustelee aktiivisesti antaen tilaa kuitenkin toisille. Kertoo Ruotsin malleista ja siitä miten ne ovat edellä suomalaisia tässä asiassa.	Kertoo yrittäneensä saada vuokrata Suvelan kappelia asukastiloiksi, mutta rahaa ei ollut tarpeeksi.
H10	Keskustelee aktiivisesti sekä kuuntelee muita kiinnostuneena.	Puhuu tavoitteiden puuttumisesta. On kiinnostunut kehittämään tiloja ja alueen ympäristöä.
H11	Selkeyttää tehtävien antoja. Toimi välillä sihteerinä, puheenjohtajana sekä ajanraajajana.	Ei osallistunut aihealueen keskusteluun.
H12	Toimii välillä sihteerinä. Yrittää pysyä hiljaa ja kuunnella ja havainnoida ryhmäläisiä.	Ei osallistunut keskusteluun.

5.2 Analyysin tulokset

Analyysi tuotti neljä pääteemaa. Pääteemoista muodostin alateemoja (kuvio 5). Ensimmäiseksi pääteemaksi muodostui yhteisötilan tarve. Toiseksi pääteemaksi nousivat aikaisemmat yritykset yhteisötilan saamiseksi, kolmanneksi pääteemaksi tarpeita vastaava yhteisötila ja neljänneksi pääteemaksi yhteisötilan organisointi.

Kuvio 6. Pääteemat ja alateemat

Tulosten esittelyssä aineistoesimerkkien perässä on osallistujanumero esimerkiksi H1. Sitaatit ovat myös kappaleissa sisennetty erottamisen ja lukemisen helpottamiseksi.

5.2.1 Yhteisötilan tarve

Yhteisötilan tarve oli ensimmäinen yläteema, joka perustui neljään alateemaan. Alateemat olivat hyvinvoinnin edistäminen ja ongelmien ennaltaehkäisy, integraation toteutuminen, yhteisöllisyyden edistäminen ja verkostoituminen.

Monet osallistujat tiesivät Espoon keskuksessa ja sen lähiympäristössä olevan paljon toimijoita, jotka tarjoavat alueen asukkaille kokoontumispaikkoja ja erilaisia harrastustiloja. Hajallaan olevat toimijat toimivat tällä hetkellä kuitenkin hyvinkin itsenäisesti ja tarjoavat samankaltaisia palveluja lähialueen ihmisille. Työpajassa käytiin keskustelua siitä, että tarvitseeko alue erillistä fyysistä rakennusta asukastalolle vai voisiko asukastalon toimintaa olla vähän joka puolella Espoon keskuksen alueella. Tämä ajatus ei saanut kuitenkaan vahvaa kannatus-

ta. Suurin osa halusivat alueelle oman yhteisen tilan kuten Matinkylässä toimiva asukastalo Kylämaja. Osallistujien dialogeissa huomasin mielipiteet siitä, että nyt oli Espoon keskuksen vuoro saada oma yhteisötila.

"Mä kysyn sitä että tarvitaanko tilaa, voiko se olla se Espoo keskuksen asukastila niin että se on monissa eri, eri huoneita eri puolella. Onko Espoo keskus, tarviiko se yhden mökin sitä varten? Tarviiks se sen uuden kiinnepisteen?" H2.

"Kylätaloon pitää saada jonkin näköiseksi niin kuin nytkin kylämajassakin, ja sitten jotta se voi tapahtua pitää olla seinät. . Se ei vaan voi olla niin kuin Koi-vubaari oli tossa joku aika sitten " H1.

"...työtehtävissä tutustunut jonkin verran esimerkiksi tohon Matinkylän kylämajaan. Kyl mä toivoisin et me saatais se, siis asukkaanakin toivoisin että me saataisiin semmoinen tänne." H1.

Osallistujien mielestä tarve yhteisötilalle ei kohdistunut pelkästään alueen ihmisiin vaan myös toimijoihin. Toimijat ja järjestöt kokivat myös tärkeäksi toistensa kohtaamisen ja verkostoitumisen. Tällä hetkellä Espoon keskuksessa ei ole paikkaa mihin myös alueen ja sen lähiympäristössä olevat toimijat voisivat kokoontua yhteen.

" Alueelta puuttuu kaikille avoin yhteinen tila, olohuoneen, jossa ihmiset voisivat kokoontua ja tavata toisiaan." H1.

"...huomasin et täällä on hirveen paljon yhdistyksiä ja järjestöjä. Siellä tuli esille myös se että he kaipas sitä yhteistä tilaa." H5.

Asukastalolla nähtiin olevan vahva rooli hyvinvoinnin edistäjänä ja ongelmien ratkaisijana. Yksinäiset, asunnottomat, työttömät ja syrjäytyneet, sekä kielivaikkeuksien kanssa kamppailivat ihmiset saivat apua yhteisötilasta. Yhteisötilaan voisivat kaikki mennä tapamaan toisiaan, saamaan vertaistukea ja neuvontaa esim. asuntoasioissa. Sosiaalinen vuorovaikutus uusien ihmisten kanssa asukastiloissa auttaisivat myös monia yksinäisiä ja syrjäytyneitä ihmisiä.

Perusteluksi Espoon keskuksen erilliselle yhteisötilalle nähtiin, että se lisäisi alueen asukkaiden hyvinvointia ja ehkäisisi mm. nuorten ilkivaltaa ja rikollisuutta. Jotkut kävivät myös keskusteluja asukastiloista saaduista tutkimustuloksista. Tulosten mukaan edellä mainituista asioista oli saatu positiivisia tuloksia. Espoon keskuksessa ja sen lähiympäristössä asuu paljon erilaisia ihmisiä. Työttömyyttä, köyhyyttä, kulttuuritaustoiltaan erilaisia ihmisiä ja nuorta

väestöä on paljon enemmän kuin muualla Espoossa keskimäärin, joka näkyy alueen katukuvasa. Työpajassa heräsi keskustelua ilkeiden ja rikollisuuden ennaltaehkäisemisestä, esimerkiksi nuorten ottaminen mukaan asukastalon toimintojen suunniteluun ja tarjoamalla heille paljon toimintaa yhteisötilassa, voisi saada nuoret pois kaduilta.

"me saatais ne nuoret sieltä kadulta pois ja tämmöiseen yhteiseen tilaan te kemään jotain hyvää, niin mun mielestä siinä olis semmoinen kärki, koska hirveen paljon kaupunki joutuu maksamaan tämmösiä kaikkia rötöksiä ja ilkeilantekoja, et jos sen sais näytettyä että oikeesti tämä tulee vähenemään kun meillä olis esimerkiks tämmöinen, niin se vois mennä eteenpäin. Silloin sit joku tarttuis siihen kiinni ja lähtis ajamaan sitä." H3.

"...tarkoitushan ois mahdollistaa asukkaiden toimintaa. Ja sit siin täytyy vaikka siin tuliskin sitä sosiaalisen osaamisen ydintä ja sitä sellaista mahdollisuutta saada apua ja tukea, mitä te pystytte antamaan koska tällä alueellahan jos sain vaiheessa kolmasosa kaikista Espoon kaikista toimeentulotukiasiakkaista asui tällä alueella, niin täällä on siis sellaisia vaikeuksia ihmisillä et ne kaipaa sitä apua ja tukea." H3.

"Toi on sitä samaa tutkimusta kun me katotaan sitä että tämmösellä neuvonta työllä ennaltaehkäistään sitä asunnottomuutta. Mut se on niin vaikee saada sitä todellista näyttöä sille, että näissä on..." H.2.

Integraation edistäminen on tärkeä asia alueelle, missä monikulttuurisuus näkyy ja kuuluu. Eri väestöryhmien edustajat toimivat toisistaan erillään ja jokaiselle ryhmälle on omat toimintansa kullakin alueella. Kantaväestö ja maahanmuuttajat eivät kohtaa toiminnan tasolla aktiivisesti ja integroidu toisiinsa. Eriytyminen vain lisääntyy, jolloin kulttuurien erilaisuudet alkavat pelottaa kaikkia.

"Eihän tässä kysymys oo etteikö ne ihmiset olis ollut organisoitunut, ne on organisoitunut kukin omalle taholleen ja on paljon erilaista mutta ei oo yhteen..." H4.

Integraatio ei voi tapahtua pelkästään kantaväestön näkökulmasta ja halusta vaan mukaan tarvitaan maahanmuuttajatkin sitä edistämään.

"...tahtoa on tehdä niin paljon kun tos kuitenkin puhutaan kahdesta eri ryhmästä, puhutaan maahanmuuttajataustaisista sit puhutaan tavallisista kantaväestöstä jotta tämä ryhmä saadaan siihen, puhutaan integraatiosta niin siinä

pitää tehdä se ei kantaväen ehdolla vaan vähän maahanmuuttajienkin ehdoilla että se yhteistyö on nimenomaan sellaista että molemmat ymmärtävät toisiinsa..” H9.

Asukastalo nähtiin yhtenä integroitumisen mahdollistajana. Kaikkien toimiessa saman katon alla, saataisiin kantaväestö ja maahanmuuttajat kanssakäymiseen toistensa kanssa.

”jos on semmonen tila jossa on kaikki toimijat niin silloin tavallaan se integraatio tapahtuu aika luontevasti.” H2.

Yhteisöllisyyden edistäminen muodosti kolmannen alateeman kyseisen kohdan pääteemalle. Toimijoiden hajanaisuus alueella sekä kantaväestön ja maahanmuuttajien eriytyminen toisistaan eivät auta Espoon keskusta ja sen lähialueita kehittymään viihtyisimmäksi ja paremmiksi asuinalueiksi. Monikulttuurisena asuinalueena, jossa on paljon erilaisia sosiaalisia ja yhteiskunnallisia ongelmia, yhteisöllisyyttä on haastavaa rakentaa, eikä se pysty myöskään helposti syntymään alueelle, jossa eri kulttuurit toimivat erillään toisistaan. Työpajassa ilmeni halua yhteisöllisyyden edistämiseksi. Arveltiin, että yhteinen yhteisötila auttaisi kohentamaan yhteisöllisyyttä alueen asukkaiden sekä toimijoiden välillä.

”Tossa mun on pakko sanoa kun musta tässä vertauskuvallisesti koko ajan funt sii sitä että, miettikää Facebookia siellä on ihmiset miljoonia jotka luo sitä yhteisöllisyyttä siellä, joku vaan keksi tehdä semmoisen alustan ja mahdollistaa sen koordinaation. Siellä yhteisöllisyys toimii. Tähän on ihan sama tää keskustelu, mehän puhutaan nyt tässä fyysisistä tiloista, kunhan me saadaan semmoinen yks joka koordinoi, se alkaa luomaan ja kasvaan yhtäläillä niin kuin Facebook, sinne kyllä löytyy toimijoita.” H6

”Mä haluan edistää asukastaloa tai tällaisia yhteisöllisiä. Niit on missä nyt itseen oon asunutkin niin, on asukasyhdistyksissä ja talo-, tai siis tällasissa mukana et silleen nään että tällaiset yhteisölliset jutut olisivat sellaisia mitä soisin edistää.” H6.

Neljänneksi muodostunut alateema, verkostoituminen, oli keskustelijoiden mielestä yksi tärkeimmistä asukastalon mahdollistamista asioista. Monet totesivat, että alueella on paljon toimijoita, jotka toimivat liian hajallaan tai tietävät vähän toisistaan. Useimpien mielestä alueen toimijat eivät olleet verkostoituneet kunnolla tai ollenkaan. Toisten mielestä alueella oli jo ihan riittämiin tiloja, mutta kokoonpanijaa ja koordinoijaa tarvittaisiin, jotta tiedettäisiin kaikista alueen verkostoista, hankkeista, sekä toimijoista. Nähtiin, että asukastalon tai

yhteisötilan koordinoija voisi olla hyvä kokoonpanija ja tiedottaja siitä, mitä alueella tapahtuu ja mitä toimintaa on tarjolla.

"alueella on jo paljon ryhmiä, projekteja sekä verkostoja, mutta puuttuu se yhteinen tila johon kaikki kokoontuvat yhteen..." H5.

"Meillä on ollu paljon erilaisia toimijoita yhdessä mutta ne ei oo ollu riittävästi yhdessä?" H4

"Niin mut se mitä mä olin pari kertaa nyt ollut siinä niin, sen huomasin et täällä on hirveen paljon yhdistyksiä ja järjestöjä. Siellä tuli esille myös se että he kaipas sitä yhteistä tilaa." H4

5.2.2 Aikaisemmat yritykset yhteisötilan saamiseksi

Toinen yläteema, aikaisemmat yritykset yhteisötilan saamiseksi, koostui kahdesta alateemasta, jotka olivat sopivan tilan etsiminen ja tilojen ostaminen.

Asukastalon saamiseksi alueelle on jo pitkä historia. Ensimmäinen yritys oli jo varhain 1980-luvulla, kun kaavailtiin monitoimitaloa Suvelaan. Monet projektit yrittivät löytää ja saada Espoon keskukseen yhteisötilaa, jossa alueen ihmiset voisivat käydä. Kaikki nämä hankkeet näyttävät kuitenkin kaatuneen joko taloudellisten resurssien tai sitten sopivien tilojen puuttumisen takia. Espoon kaupunki perusti aikoinaan alueelle oman hyvinvointityöryhmän. Ryhmän yhtenä päätarkoituksena oli edistää mm. Espoon keskuksen ihmisten terveyttä ja hyvinvointia asukastalotoiminnan kautta. Sopivia tiloja ei löytynyt ja työryhmänkin toiminta hiipui pikku hiljaa.

"Tän alueen hyvinvointityöryhmä on pitänyt todella tärkeänä että tänne tulisi tällainen asukastila. Siis siinä vaiheessa on oltu sinuun ja oltu, nyt kaavoitus puolihan on ollu osallisenakin siinä. Totta kai kun pidetään jotain tärkeänä niin ne ihmiset on halunnut paneutua että mitä se tarkoittais. Et sellaista selvitys työtä ja painostustyötä nähtynä se että se on hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tällä alueella olis. Mut nyt sit niitä ryhmiä ei enää oo ja mä en tiedä.." H1.

Dialogia käytiin työpajassa myös siitä, että hyvin monissa erilaisissa kokouksissa alueen yhteisötilasta on ollut aina jonkinlaista keskustelua. Keskustelut eivät kuitenkaan ole koskaan edenneet pidemmälle toiminnan tai kehittämisen asteelle.

"Mä oon hirveen monessa mitä ollaan pidetty tilaisuuksia tai sanotaan tämä sii asukastyöpajoja sun muita niin, ihmiset halua sellaisen yhteisen tilan. Se tulee niin usein, niin sitten se kiinnostaa tässä Espoon keskuksen että miksi tietyt kohteet eivät ole edenneet. Täällä kun on asiantuntijoita niin ehkä sais siihen semmosta tietoo." H4.

Tilojen ostaminen on osoittautunut myös vaikeaksi prosessiksi. Yksi keskustelijoista kertoi yrittäneensä etsiä uuttua isompaa tilaa Espoon keskuksen alueelta ostaakseen tai vuokratakseen, koska järjestössä olevien ryhmäläisten määrä oli kasvanut niin suureksi, ettei vanhaan tilaan kaikki enää mahtuneet.

"Täällä Esossa meillä on ollu semmoinen homma että meitä on näissä yhdistyksissä noin 500 ihmistä, perheineen kahdessa eri yhdistyksessä. Me on koko ajan yritetty etsiä niitä tiloja, ne on tärkeempiä..." H9.

"...mä oon tossa just Suvelan kappelilta ollaan pari kertaa yritetty näiden yhdistysten kautta ostaa jotain tilaa ja Espoon kaupunginjohtaja on ollu mukana siinä meitä auttamassa. Se vähän kariutu se prosessi ja, siitä lähtien me ollaan nyt etsitty koko ajan uusia tiloja." H9.

5.2.3 Tarpeita vastaava yhteisötila

Tarpeita vastaava yhteisötila oli kolmas yläteema, mihin löytyi kolme alateemaa. Alateemat ovat matalan kynnyksen tila, kaikille ja kaiken ikäiselle ja vapaata toimintaa.

Keskustelijoiden mielestä asukastalosta tuli tehdä matalan kynnyksen tila ja että Espoon keskuksen on saatava oma yhteinen tila, missä kaikki alueen asukkaat voisivat kokoontua yhteen. Samalla tavalla, kuin Matinkylän asukastalo Kylämajassakin tehdään. Joku keskustelijoista toi esille ajatuksen, että Kylämajasta kopioitaisiin toimintamalli Espoon keskuksen yhteisötilaan. Silloin ei tarvitsisi keksiä uudestaan aina samoja asioita uuteen paikkaan, jos yksi konsepti oli osoittautunut hyväksi toimintamalliksi toisaalla. Toiset kannattivat puoliksi hänen ajatustaan, mutta halusivat kuitenkin alueen oman asukastalon eroavan Matinkylän Kylämajasta. Espoon keskuksen asukastalon piti vastata oman alueensa asukkaiden, toimijoiden ja järjestöjen tarpeita, sekä tilan piti näyttääkin alueelta omalta tilalta eikä Matinkylän tilalta. Eräs keskustelija kiteyttikin asian hyvin sanomalla Espoon keskuksen asukastalosta:

"Kylämaja Espoon keskuksen mausteilla." H1.

Vastaajat pitivät tärkeänä myös sitä, ettei tuleva yhteisötila saanut leimautua miksiäkään tietynlaiseen ryhmän tai toiminnan tilaksi. Tärkeäksi koettiin, että asukastalo näyttäisi kulttuuri-taustaltaan neutraalina paikkana.

"Mutta ei missään nimessä silleen että se leimaantuu se paikka jonkun ryhmän, sen pitää olla sen alueen yhteisön näköinen paikka et siellä on kuntalaisia muitakin. " H9.

Kolmannen pääteeman alateema kaikille ja kaiken ikäiselle nähtiin olevan hyvä asia. Espoon keskuksessa ja sen lähialueilla on paljon toimintaa. Suurimmaksi osaksi nämä järjestöjen tai hankkeiden toiminnat ovat erityisryhmille suunnattuja. Yksi vastaajista otti kantaa siihen, etteivät pelkästään nuoret tarvitsisi asukastaloa, koska heille on jo paljon tiloja tarjolla. Hänen mielestään aikuisilta puuttui oma kohtaamispaikkansa, aikuiset tarvitsevat myös tilan jossa voisivat käydä. Toinen puhui taas maahanmuuttajien puolesta. Loppujen lopuksi yhteisötila haluttiin mieltää paikaksi, joka olisi tarkoitettu kaikille ja kaiken ikäisille toiminta ja vuorovaikutukselliseksi kohtaamispaikaksi. Sen haluttiin muodostuvan paikaksi, johon olisi kaikkien helppo mennä ja tulla "kaikille avoimen olohuoneen näköinen tila". Esille tuli myös, että tilan toiminta suunnattaisiin ihmisille, eikä tietyn iän, sukupuolen tai kulttuuritaustan edustajille.

"Nuorisotilaa me ei olla tässä suunnittelemassa." H1.

"...Ihan aikuisille." H2.

"Just se että ihmisille toimintaa" H 2.

Keskustelijoiden näkemyksen mukaan alueen asukastalon toiminnan pitäisi olla mahdollisimman paljon vapaata toimintaa. Minkälaista toimintaa tai tapahtumia tulevassa yhteisötilassa pitäisi sitten oikein olla? Kukaan yhteisöpajan keskustelijoista ei tuonut esille tai maininnut erityisiä aktiviteettejä eikä ryhmätoimintoja. Keskustelijat halusivat mahdollisimman vapaata ja monipuolista toimintaa, jota voisi olla myös iltaisin ja viikonloppuisin.

"On hirveen vaikee, jos joku sanoo että me halutaan kaikkee toimintaa..." H10.

"...pitäis pitää se mahdollisuus että siellä voi olla illalla ja viikonloppuna ja silleen, sitten tilaliikelaitos ei saa olla kiinnostunut siitä [naurua]. Et se pitää saada sen vuokrasopimuksen tekijäksi joku muu, et se on mahdollisimman vapaata ja se sallii sen kukkimisen. " H3.

5.2.4 Yhteisötilan organisointi

Neljäs pääteema oli yhteisötilan organisointi ja siihen löysin litteroidusta tutkimusmateriaalista kaksi alateemaa, jotka parhaiten vastasivat pääteeman otsikkoa. Alateemat olivat yhteisötilan johtaja ja taloudellinen vastuu.

Organisointi, johtaminen sekä vastuunottaminen yhteisötilasta herättivät keskustelijoissa vilkasta keskustelua toistensa kanssa. Keskustelu käytiin yhteisymmärryksessä siitä, että Espoon keskuksessa on paljon toimintaa, mutta toimijat ovat kuitenkin enemmän tai vähemmän hajallaan toisistaan. Tarvittaisiin yksi kokoonpanija, sekä yksi yhteinen paikka, josta kaikki tiedot, sekä mahdollisesti informaatio löytyisi. Keskustelijat käyttivät osuvasti tatin ja rihmaston metaforaa kuvaamaan alueen toimijoiden, hankkeiden ja järjestöjen toimimista alueella. Tällä tarkoitettiin fyysistä tilaa eli asukastaloa, joka puuttuu alueelta ja rihmastot kuvasivat puolestaan toimijoita ja järjestöjä.

"Siinä mielessä on itelle hauskaa kun ite on asuu suurtalossa niin sehän on kanssa, käymistilassa tai sellainen ihan veikee. Sitten siitä näistä verkostoista, tää ei jossain tietysti se on myös, itekin käyttää tällaista (kasvikuvaa) sieni, kun sienet on maassa rihmastoina mutta me tarvitaan ne tatit myös jotka näkyy. Eli siis kyl se jotta se rihmasto voi toimii ja itiötkin levii niin, kyl se tarttis se asukastalo pitäis olla joku siel on fyysinen, et se antaa sen kiinnkohdan, jotta ne rihmastot voi sitten ikään kuin elää ja toimia. Siinä mielessä, mä oon enemmän sitä mieltä et liike on tärkein et, kunhan nyt joku tila vihdoinkin sinne saadaan vaikka se ei ois (rakennuksena) optimaalinen, et se on joku kerrostalo, ei se sun päässä se on joku olemassa oleva tila." H6.

Organisoijaa kuvattiin sydämenä, joka toimisi tatissa ja kokoaisi alueen toimijat yhteen. Sydämen nähtiin olevan jokin erillinen ryhmä tai yksi vastuullinen ihminen, jolla olisi tahtoa ja halua kehittää aluetta ja auttaa asukkaita.

"joku sydän pitää olla et sinne lähtee ne rihmastot kasvaan ihan luonnollisella tavalla. Sitten ettei missään nimessä voi lähtee silleen, että okei tohon nyt rakennetaan kylätalo. ei se lähde yhteisöllisyys siis että joku valmis paketti vaan se luonnollisella tavalla lähtee tutkimaan ja kasvamaan se puutarha siinä ympärillä ja sit sinne alkaa muodostuu tämmöstä sosiaalista elämää ja halua vaikuttaa siihen omaan ympäristöön" H9.

Vastuunottamisesta ja asukastalon johtamisesta puhuttiin paljon. Mietittiin monia erilaisia vaihtoehtoja. Yksi vastaajasta oli sitä mieltä, että kaupungin pitäisi ottaa vastuu ja johtaa yhteisötilaa.

"Kuka johtaa, kuka johtaa. Joku puhu siitä että yhdistyksen pitäis olla se joka on se vetäjä siellä ja sitten rajoittaja kuitenkin, loppujen lopuksi yhdistyksellä ei ole rahaa tommosiin [nauraa]. Rahan pitää tulla jostain muualta ja, en tiiä. Se on mun mielestä se ongelmat että siellä pitäis olla kaupunki joka johtaa, sitten voidaan yhteistyössä sitä.." H3.

Toisen mielestä vastuunkanto yhteisötilasta riippui siitä, mihinkä asukastalon toimintaa painottuu. Painottuuko sen toiminta sosiaaliseen toimintaan vai kulttuuriin vai johonkin muuhun toimintaan?

"Just tohon et se koordinaatio, nyt kun kuuntelee tätä, koordinaatio uupuu tästä ja sitten toisaalta mikä kullakin on se tulokulma, et onks se lähellä sosiaalipalvelua, onko kulttuuri. Se on kirkastamatta" H8.

Taloudellinen vastuu ja rahoituksen puuttuminen on ollut suurin este asukastalon toteutumiselle. Taloudellinen vastuu kirvoitti vastaajat keskustelemaan välillä kovaäänisestikin toistensa kanssa.

"Mun mielestä se isoin ongelma on, aina mennään siihen rahaan että kuka tän maksaa." H4.

Ehdotettiin, että perustettaisiin jokin järjestö tai yhteisö, joka keräisi toimintaa varten rahaa. Vastaajien mielestä rahaa voitaisiin kerätä myös siten, että kaupunki kustantaisi tilan eli maksaisi vuokran ja alueen toimijat ja järjestöt voisivat kerätä rahat kustantaakseen muutamalle vakituiselle työntekijälle palkat.

"Mä nään jotenkin kans ratkaisuna siihen rahaongelmaan sen että jos me perustettais joku tällöinen yhteisjärjestökokous mikä lieneekään, niin kaikki siinä pöydän ympärillä voi sanoa että mitä he voi satsata siihen, koska loppujen lopuks siihen voi me tarvitaan tilarahaa jonka mahdollisesti vois saada kaupungilta sen tilarahan että saa tilan, mutta sitten se henkilökunnan aika joka on ihan totta siellä täytyy olla ainakin kaks henkilöä palkattua henkilökuntaa sitä koordinoimassa. Sen mahdollisesti vois saada järjestöjen ja muitten kautta kun sen jakaa ympäriinsä, jokainen vähän tilittää jäsenmaksuista ja niin edes päin." H2.

"Muodostetaan järjestö, yhteisö jossa kaikki ne jotka on kiinnostunut oikeesti toimimaan, tulee yhteen ja sitten mietitään mistä saa siihen rahat ja mitä on oikeesti sen pöydän äärellä olevat ihmiset mitä he haluavat. Sitvaan laitetaan jotain yhteen." H1.

Toisten mielestä ajatus siitä, että järjestöt verkostoituisivat ja ottaisivat vastuun asukastalon toiminnasta ja sen ylläpidosta taloudellisesti oli hyvä ajatus. Koko rahoitus ei heidän mielestä kuitenkaan voinut tulla yksin omaan viranomaisten tai järjestöjen taholta. Asukastalon toimintoihin osallistujien pitäisi myös osallistua kustannuksiin. Rahoitus voisi tapahtua osittain esimerkiksi jäsenmaksujen muodossa.

"Se on hyvä idea mutta mun mielestä toi on vähän myöhemmin koska, se alku on se niin kuin mä sanoin että jäsenen pitäis ottaa vähän itsekin vastuuta siitä ettei maksa vaan jäsenmaksujaan ja muuta, koska se on nykyinen taloudellinen tilanne mistä se raha tulee." H9.

6 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tässä luvussa käydään läpi opinnäytetyöni keskeisiä tutkimustuloksia. Tulokset pohjautuvat tutkimuskysymykseeni, eli millaisia käsityksiä asukastalosta on.

6.1 Avoin kohtaamispaikka kaikille

Tutkimustulosten mukaan osallistujat toivoivat yhteistä tilaa, joka olisi avoin kaikille iästä ja sukupuolesta riippumatta. Heidän näkemyksen mukaan tilan toiminta pitäisi olla mahdollisimman avointa ja vapaata. Tulosten mukaan osallistujat kokivat tärkeäksi sen, että alueelle tuleva tila olisi alueen näköinen, vaikka toimintamallia otettaisiinkin, esimerkiksi Matinkylän Kylämaja-asukastalosta. Asukastalo ei saanut näyttää Matinkylän tilalta, vaan Espoon keskustan ja sen lähialueen etnisyys, kulttuurien ja kielten kirjo, sekä eri-ikäisten ihmisryhmät pitäisi ilmentyä yhteisötilassa.

Avoimiksi kohtaamispaikoiksi nimitetään matalan kynnyksen paikkoja. Ne ovat tiloja, jotka ovat joko kunnan, seurakunnan tai kolmannen sektorin ylläpitämiä toimintoja ihmisille, jotka ovat jonkinlaisen päivätoiminnan tarpeessa. Toiminta suunnitellaan ja tehdään aina asiakaslähtöisesti. Jokainen voi mennä matalan kynnyksen paikkaan riippumatta syystä. Matalan kynnyksen toiminta on sellaista, ettei kenenkään tarvitse muuttaa omaa elämäänsä, uskomustaan tai elämäntavustaan paikan mukaan. (Miikkulainen & Niskanen 2006, 4-9.)

Osallistujien mielestä avoimella, matalan kynnyksen tilalla olisi ennaltaehkäisevä vaikutus alueelle, jossa on paljon sosiaalisia ongelmia, kuten syrjäytyneisyyttä ja kulttuuriryhmien eristäytymistä. Asukastalo miellettiin paikaksi, joka voisi tarjota erilaista ja vapaata toimintaa alueen väestölle. Monipuolista toimintaa voisi suunnitella yhdessä alueen nuorten, maahanmuuttajien ja muiden asukkaiden kanssa. Näin voitaisiin ennaltaehkäistä ongelmia. Kaikille yhteinen avoin paikka koettiin tulosten mukaan sopivaksi ratkaisuksi. Miellettiin, että se tarjoaisi tukea arkisiin asioihin. Syrjäytyneet ja yksinäiset ihmiset voisivat kohdata yhteisessä tilassa muita ihmisiä, saada ja antaa vertaistukea toisilleen.

Osallistujien näkemys siitä, miten ja millaista toimintaa asukastalossa järjestettäisiin kuvastaa Niemelän (2008, 223) määritelmää sosiaalisesta toiminnasta. Sosiaalinen toiminta tapahtuu tekemällä yhdessä joko yhteisössä tai ryhmässä. Toiminta voi olla spontaania tai järjestöjen tarjoamaa toimintaa. Toiminnan taustalla on tavoite tai päämäärä. Opinnäytetyön tutkimustulosten mukaan Espoon keskuksen alueen asukastalon tavoitteena olisi osallistujien halu saada alueen asukkaat yhteen yhteisöllisyyden vahvistamiseksi.

6.2 Verkostoituminen

Espoon keskuksen alueella on paljon erilaisia toimijoita ja järjestöjä. Monet tarjosivat kuitenkin samankaltaista palvelua alueen asukkaille. Tutkimustulosten mukaan järjestöjen runsaudesta huolimatta harvat toimijat tunsivat tai tiesivät toisistaan. Yhteisötilan tulisi olla kiintopiste tai kokoontumistila, jossa alueen toimijat voisivat kokoontua ja vaihtaa informaatiota. Verkostoituminen alueen muiden toimijoiden kanssa koettiin hyvin tärkeäksi.

Ruotsalan ja Saaren (2004, 30-31) mukaan verkostoituminen on yksi keino, jonka avulla erilaiset organisaatiot etsivät lisää resursseja ja hakevat uusia toimintatapoja selviytyäkseen muuttuvasta toimintaympäristöstään. Verkostoituminen tarkoittaa heidän mukaansa yhteistyötä, jota toteutetaan useampien toimijoiden kanssa. Oikeanlaisen verkoston luomiseen vaikuttaa toimintaympäristön muutokseen tarvittava apu.

Verkostoitumisen avulla organisaatiot etsivät ratkaisuja haasteisiinsa, koska niiden ratkaisemiseksi eivät välttämättä riitä talon sisäiset resurssit. Verkostoitumisella luodaan yhteistyötä ja mahdollistetaan vuorovaikutussuhteiden syntyminen eri toimijoiden välille. Yhdessä toimiminen auttaa toimijoita tunnistamaan, esimerkiksi yhteisen toiminta-alueensa ongelmia. Verkostossa olevien kanssa on helpompi löytää yhteiseen ongelmaan ratkaisu kuin keksiä yksin. (Ruotsala & Saari 2004, 30-31.)

Verkostoitumisessa on tärkeää vuorovaikutussuhteiden, yhteistyön ja yhteisten tavoitteiden, sekä luottamuksen synnyttäminen muihin verkostokumppaneihin. Vuorovaikutussuhteet autta-

vat muodostamaan yhteistyötä ja asettamaan verkostoitumiselle yhteisiä tavoitteita. Tavoitteet kannattaa luoda heti yhteistyön alussa sillä, mikäli niitä ei heti suunnitella, voi jokainen osapuoli tavoitella vain omia asioita. Toimijat oppivat uusia toimintatapoja ollessaan vuorovaikutussuhteessa toisten toimijoiden kanssa. Näitä uusia malleja ja tapoja voi sitten hyödyntää myös omassa toiminnassa. (Valkokari ym. 2009, 170-172.) Opinnäytetyön tulosten mukaan alueen toimijat toivoivat verkostoitumiselta eri toimijoiden kokoontumista, esimerkiksi yhteisten tapahtumien, projektien tai kurssien muodossa sekä rakenne- ja asiasisällöllistä verkostoitumista. Verkostoitumisella toivottiin myös informaatioiden ja ajatusten vaihtoa toisten kanssa.

6.3 Asukastalon johtaja

Pienryhmien keskustelijoiden mielestä yhteisötilassa tarvittaisiin johtajaa, joka kokisi tilan merkitykselliseksi ja samalla kehittäisi asukastalon toimintaa. Asukastalon johtajaksi ajateltiin henkilöä, joka keräisi tietoa alueella tapahtuvista toiminnoista ja jakaisi ne muiden toimijaverkoston kanssa. Tärkeä rooli asukastalon johtajalla nähtiin olevan myös alueen viihtyvyyden kehittämisessä, sekä asukkaiden hyvinvoinnin kohottamisessa. Ryhmäläiset käyttivät yhteisötilan johtajasta nimitystä "sydän".

Keskustelijoiden näkemys johtajan roolin tärkeydestä kuvastuu myös Väisäsen, Immosen ja Ojakselan (2011, 51) raportissa. Heidän mukaan Itä-Pasilan asukastalon kävijät kokivat työntekijän roolin tärkeäksi. Työntekijässä kiteytyy tilan arvot ja tapa toimia. Raportissa työntekijä nähtiin henkilönä, jonka tehtävänä on auttaa, neuvoa, sekä mahdollistaa toimintojen toteutumista.

Tulkki (2015, 31-33) näkee asukastalon johtamistavan ja johtajan roolin eri tavalla. Hän nimittää asukastalon johtamistapaa monimuotoisuuden johtamiseksi. Monimuotoisuus määritellään yrityksen henkilökunnan, asiakasryhmien, sekä muiden sidosryhmien kautta. Ihmiset ovat eri-ikäisiä, uskomuksiltaan ja sukupuoleltaan erilaisia, poikkeavat toisistaan fyysisiltä toimintakyvyiltään ja kaikilla on oma vakaumuksensa. Monimuotoisuus näkyy myös eroina käsityksissä, näkökulmissa, toiminnoissa, osaamisessa ja odotuksissa, sekä tarpeissa. Monimuotoisuuden johtamisen periaatteet perustuvat ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2005, 5-6). Asukastalon johtamisessa on omat haasteensa juuri monimuotoisuuden takia. Asukastalo Kylämäjan johtaminen on monipuolista ja pitää sisällään erilaisia tehtäviä. Tulkin mukaan niitä ovat asukastalon toiminnan johtaminen, työyhteisön ja työntekijöiden johtaminen, yhteisöjen johtaminen, verkostojen johtaminen ja työllistettyjen johtaminen.

Tulosten tarkastelun syventämistä varten olen halunnut henkilökohtaisesti haastatella kahta matalan kynnyksen tilan pitkäaikaista työntekijää saadakseni heidän mielipiteen asukastalon johtamisesta. Irene Ponkala-Karlsson, joka on työskennellyt vuodesta 2002 lähtien Askeleessa, toteaa, että opinnäytetyön tutkimukseen osallistujien näkemykset asukastalon "sydäimestä" ovat osuvia. Hänen mielestään tulevan asukastalon työntekijän pitää olla avoin ihminen. Missään tapauksessa työntekijä ei saa olla sulkeutunut ja sisäänpäin kääntynyt henkilö, muuten yhteisöpaikka tai asukastalo leimautuu tietynnäköiseksi tilaksi. Asukastalosta ei tule kaikille avointa kohtaamispaikkaa, eikä yhteisöllisyyttä myöskään synny. Asukastalon johtajan pitäisi kokea verkosto- ja yhteistyö merkityksellisenä toimintatapana alueen toimijoiden ja asukkaiden kanssa, sillä ilman sitä, rihmasto jää pieneksi tai jopa olemattomaksi. Rihmaston kasvu ja laajeneminen on tärkeää asukastalon monipuolisen toiminnan muodostumiselle. Ponkala-Karlsson toteaa haastattelussa, että kaikista tärkein mitä johtaja tarvitsee, on tunteenpalo työtä kohtaan, sillä ilman sitä johtaja ei pysty herättämään asukastaloa henkiin. Johtajan tulee osata olla myös vahva ja itsenäinen henkilö, joka viimekädessä päättää miten toimitaan kaaoksen ja sekasorron vallitessa. (Ponkala-Karlsson, henkilökohtainen haastattelu 16.10.2015).

Matinkylän Kylämajan asukastalon vastaavalla Sointu Tulkilla on oma näkemyksensä asukastalon johtajan roolista. Tulkki on toiminut asukastalo Kylämajassa vuodesta 2012 lähtien. Hän vahvistaa Ponkala-Karlssonin näkemystä johtajan merkityksestä asukastalon hengen luojana, mutta tähdentää, että alueen asukkailla on itsellään vahva rooli siihen, minkälaiseksi yhteisötila syntyy ja muodostuu. Tulkin mukaan "sydämen" pitää olla henkilö, joka pystyy sietämään työssään kaaosta ja muutoksia. Asiat eivät aina suju niin kuin oli suunniteltu tai ajateltu. Johtajan pitää olla vahva ihminen ja osata ottaa valtaa, sekä johtajan rooli silloin kun sitä tarvitaan, jotta asukastalon kokonaisuus pysyy kasassa ja hallittavissa. Asukastalon johtajan pitää olla avarakatseinen henkilö, joka hyväksyy ihmisten erilaisuudet. Tulkki jatkaa pienen hiljaisuuden jälkeen, että tässä työssä on hyvä osata verkostotyötä. Kukaan ei pysty ihan yksin tekemään tämän kaltaista työtä. (Tulkki, henkilökohtainen haastattelu 20.10.2015.)

6.4 Tulosten vertailu Tuunaamo-työpajan tuloksiin

Yhteisötyöpajan yhtenä kokeiluna perustettiin kauppakeskus Entressen tiloihin Tuunamo-työpaja kahden viikon ajaksi. Tuunamo oli aikuisten sosiaalipalveluiden ja yhteistyökumppaneiden yhteistyökokeilu, jossa kerättiin tulevaa asukastaloa, Samarian korttelissa vapautuvaa hirsitaloa varten käyttäjälähtöisiä mielipiteitä. Samarian kortteli sijaitsee Espoon keskuksessa, jossa on myös vanha punainen hirsitalo. Tästä talosta Espoon kaupunki on suunnitellut asukastaloa. Kahden viikon ajan Tuunamossa järjestettiin teemailtoja ja niiden avulla saatiin kerättyä yli 600 kävijän ajatuksia yhteisötilan toiminnoista (Juujärvi 2015). Olin mukana toi-

sen opiskelijan kanssa yhdessä teemaillassa. Hän keräsi opinnäytetyöhönsä alueella olevien asukkaiden ideoita asukastaloa varten.

Vertaan omia analyysituloksia tuloksia Eila Ryyänen-McEwanin (2015) opinnäytetyön tutkimustuloksiin, jotka perustuivat Tuunaamossa pidettyyn asukkaille suunnattuun työpajaan. Maahanmuuttajaperheiden toiveet tulevaa Samarian asukastaloa kohtaan olivat yhteneväisiä alueen toimijoiden kanssa. Perheet toivoivat yhteistä tilaa, jonne olisi helppo mennä, tila olisi viihtyisä ja toiminta olisi kaiken ikäisille suunnattua. (Ryyänen-McEwan, 2015). Eroavaisuuksia oli muun muassa siinä, että opinnäytetyöni osallistujat eivät osanneet kertoa mielipidettään toimintojen sisällöstä. Tuunaamon työpajan osallistujat puolestaan esittivät paljon ideoita ja ajatuksia erilaisista toiminnallisista tapahtumista, kuten keskustelu- ja kokkausryhmistä ja liikunnallisista aktiviteeteista.

7 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

7.1 Opinnäytetyön eettisyys

Laadullisessa tutkimusprosessissa eettiset kysymykset ovat erityisen keskeisessä asemassa. Koska monet tiedonhankintamenetelmät ovat hyvin vapaamuotoisia ja muistuttavat arkista vuorovaikutusta tutkimukseen osallistujien kanssa. Tutkijalla on kuitenkin tutkimuksen osallistujiin nähden valta-asema, jolloin osallistujien kohtaan epäkorrektisti käyttäytyminen on vahingollista. (Tuomi ym.2009, 122.)

Opinnäytetyössä noudatettiin tieteellisen tutkimuksen eettisiä periaatteita. Eettisiin periaatteisiin kuuluu rehellisyys, huolellisuus, avoimuus ja tarkkuus. Näitä periaatteita tutkijan tulee noudattaa tutkimustyötä tehdessään. Opinnäytetyössä otin oikeudenmukaisesti muiden tutkijoiden saavutukset ja työt huomioon. Lähteet ovat merkattu aina lähdeviitteillä opinnäytetyössä, kun olen viitannut johonkin tiettyyn aineistoon. Opinnäytetyössä on käytetty asianmukaisesti tutkimuksen suunnittelua, toteutusta sekä raportointia. (Hallamaa, Launis, Lötjönen & Sorvali 2006, 31-32.)

Tutkimusaineiston analyysillä on tärkeä merkitys arvioidessa tutkimuksen eettisyyttä. Analyysivaiheessa tutkijan tulee varjella tutkimuksen osallistujien anonymiteettiä, esimerkiksi litteroiduissa materiaalissa ja muistiinpanoissa ei saa käyttää ihmisten nimiä. Analyysivaiheessa tutkijalle saattaa tulla esiin monenlaisia tunteita, koska hän on usein läheisessä kontaktissa tutkittavien kanssa. Laadullisen tutkimuksen tekijältä edellytetäänkin analyttisen ja kriittisen ajattelumallin lisäksi myötäelämistä, sekä luovuutta tutkimuksessaan. (Kylmä & Juvakka 2007, 153-154.)

Ensimmäisestä yhteisötyöpajasta lähtien osallistujilla oli tiedossa, että teen opinnäytetyötä ja käytän keräämäni materiaalia siihen tarkoitukseen. Työpajan osallistujille kerrottiin jokaisen pajan alussa, että keskustelut nauhoitetaan ja tilanteet kuvataan. Osallistujilta pyydettiin suostumuslomakkeella lupa kuvaukseen, nauhoitukseen ja muun materiaalin käyttöön. Heille myös kerrottiin, että tutkimukseen osallistujien nimet pysyisivät salassa.

Opinnäytetyössä olen laittanut suorat viittaukset osallistujien vastauksista ja havainnointirunkoon tehdyistä kirjauksesta. Olen poistanut niistä osat, joista saattaisi tunnistaa tutkimukseen osallistuvan henkilön. En ole maininnut työssäni, onko kyseessä alueen asukas, toimija, nainen tai mies. Olen halunnut opinnäytetyössäni kunnioittaa ja suojella jokaisen osallistujan anonymiteettiä.

7.2 Opinnäytetyön luotettavuus

Vilkkan (2005, 133-135) mukaan perinteisesti tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa käytetään käsitteitä valideetti ja reliabiliteetti. Laadullisessa tutkimuksessa näiden kahden termin käyttöä on kritisoitu paljon. Tämä johtuu siitä, että termit ovat kehittyneet kvantitatiivisen tutkimuksen pohjalta, jolloin uskotaan termien koskevan vain määrällisiä tutkimustuloksia. Useissa tutkimusoppaissa ja kirjoissa onkin ehdotettu kyseisten termien poisjättämistä tai hylkäämistä kokonaan. Näyttääkin siltä, että laadullisen tutkimuksen luotettavuutta ei ole yksiselitteisesti ja helposti arvioitavissa. Vilka (2005, 133-135) toteaaakin, että tutkimuksen laadullisen luotettavuuden arvioinnissa on tärkeämpi kokonaisuus, jossa teksti on kirjoitettu johdonmukaisesti.

Tutkimuksen yhtenä luotettavuuden kriteerinä on sen siirrettävyys. Opinnäytetyön tuloksia on vaikea siirtää toiseen alueeseen. En usko, että syntyy samanlaisia vastauksia toisen alueen asukkailta, toimijoilta ja järjestöiltä. Heidän näkemyksenä asukastalosta vastaisivat todennäköisesti heidän alueensa tarpeita. Eskola ja Suoranta (1999, 212-213) toteavatkin, että laadullisten tutkimuksen tulosten siirrettävyys ei ole kovinkaan usein mahdollista, joka johtuu sosiaalisen todellisuuden erilaisuudesta.

Opinnäytetyön luotettavuuden arvioinnissa käytän Heikkisen ja Syrjälän tapaa kuvata toimintatutkimuksen validoinnin periaatteita. Validoinnin ajatellaan olevan prosessi, jossa ymmärrys ympäröivästä maailmasta muodostuu vähitellen. Validoinnin periaatteet nojautuvat ajatukseen, että tulkinta muodostuu tiettyyn aikaan, paikkaan ja kieleen. Jokainen tulkinta näin ollen voidaan tulkita yhä uudelleen. Tällöin tutkimuksen luotettavuuden arviointi on jatkuvaa prosessia, neuvottelua, dialogia ja keskustelua. Tutkijat ovat kehittäneet viisi validointiperiaatetta tutkimuksen luotettavuuden arvioimiseen. Niitä ovat historiallinen jatkuvuus, reflek-

tiivisyys, toimivuus, dialektisuus ja havahduttavuus (Kvale 1996, Heikkisen & Syrjälän 2007, 149.)

7.2.1 Historiallinen jatkuvuus

Heikkinen ja Syrjälä (2007, 149-150) tarkoittavat historiallisella jatkumolla sitä, että toimintatutkimus on alkanut aina jostain, jolla ei ole päätepysäkkiä. Toimintatutkimuksen tekijän tulee tiedostaa tutkimuksen historiaa, että toimintaa on ollut ennen häntä ja se tulee myös jatkumaan hänen jälkeensä. Tutkijan tulee kiinnittää huomiota tutkimusprosessin sen hetkeen vallitsevaan historialliseen, poliittiseen ja ideologiseen aikaan. Tutkimuksenkohdetta voidaan tutkia yhteiskunnallisten ilmiöiden tapahtumana, sekä sosiaalisen yhteisön toiminnan historiallisena jatkumona.

Olen paneutunut ennen tutkimusta teoreettisiin lähdeviitteisiin, kuten osallistuva havainnointi, osallistava toimintatutkimus ja verkostoteoria. Teoreettisten viitteiden käytössä olen ottanut huomioon lähdeaineiston uskottavuuden. Opinnäytetyön historiallinen jatkuvuus ilmenee myös ajallisesti ja johdonmukaisesti etenevällä raportoinnilla. Tutkimuksessa yksityiskohtaisesti kuvattu kirjallinen selonteko auttaa laadullisen tutkimuksen uskottavuuteen. Mitä paremmin ja yksityiskohtaisemmin tutkija pystyy kertomaan tutkimuksen eri vaiheet selkeästi ja totuudenmukaisesti, sitä helpommin lukija pystyy seuraamaan tutkimuksen johdonmukaista kulkua. (Heikkinen ym. 2007, 151; Hirsjärvi ym. 2008, 226-227.) Tutkimuksessani olen pyrkinyt kirjoittamaan kaikki vaiheet tarkasti ja oikeassa aikajärjestyksessä.

7.2.2 Reflektiivisyys

Reflektiivisyyttä pidetään yhtenä toimintatutkimuksen peruskäsitteenä. Heikkilän ja Syrjälän (2007, 152-153) mukaan uuden asian käsitys perustuu aina vanhaan reflektioon. Tutkijan tulee kiinnittää huomiota itsetarkkailuun tutkimusprosessin aikana, sekä suhdettaan tutkittavaan kohteeseen. Reflektiivisyyden tarkoituksena on tarkastella tutkijan omaa kykyä huomioida tutkimuskohdettaan elämäkokemuksensa kautta. (Heikkinen ym. 2007, 152-154.)

Pidän tutkimustani luotettavana ainakin reflektiivisyyden osalta. Otin luontevan ja neutraalin roolin tutkimukseen työpajakerroilla. Osallistuin yhteisötyöpajoihin neljä kertaa viidestä. Työpajoissa osa ryhmäläisistä oli minulle entuudestaan tuttuja työelämän kautta. Pyrin ottamaan tarpeeksi etäisyyttä heistä ja olla ilmaisematta omia mielipiteitäni ja näkemyksiäni asioista tai kokemuksiani muista asukastaloista, jotta ne eivät vaikuttaisi tutkimuksen kulkuun ja tutkimustuloksiin.

7.2.3 Toimivuus

Toimivuusperiaate pohjautuu pragmatismiin, jonka mukaan " se mikä toimii, on totta". Tutkimuksen toimivuus arvioidaan sen mukaan millaisia käytännön hyötyjä toiminnalla on ja miten osallistujien kehittyminen on tapahtunut tutkimuksen aikana. Toimivuuden periaatteen mukaan huono tai epäonnistunutkin tutkimus on arvokasta, koska raportin lopputulos on tuottanut joka tapauksessa tärkeää tietoa tutkijalle ja mahdollisesti myös sen lukijalle. Auki kirjoitettu epäonnistuminen tutkimuksen arviointivaiheessa saattaa auttaa tutkijaa toimimaan paremmin toisella kertaa. Tutkimuksen arviointivaiheen tärkein asia on rehellisen raportoinnin tekeminen, koska tässä vaiheessa tutkimuksen kehittyminen on käytävä läpi kokonaisuudessa ja arvioitava prosessin toimivuus. (Heikkinen ym.2007 155 -157.)

Laboratoriomenetelmän toimivuus yhteistyöpajoissa oli onnistunut valinta, joka näkyi työpaikkojen kävijöiden osallisuudessa. Se herätti positiivisia ajatuksia ja oli kiinnostava, sekä tuotti paljon käyttökelpoisia ideoita käytännön työkentälle. Osa ryhmäläisistä aktivoituikin tutkimuksen aikana verkostoitumaan toistensa kanssa ja kehittämään Espoon keskuksen alueelle uusia ideoita. Tutkimuksen raportoinnissa olen pyrkinyt avoimuuteen ja rehellisyyteen. Olen kirjoittanut mm. epäonnistuneesta analyysivaiheesta, sekä muuttuvasta tutkimussuunnitelmasta.

7.2.4 Dialektisuus

Heikkilän ja Syrjälän (2007, 152-155) käsite dialektisuusperiaate tarkoittaa sosiaalisen todellisuuden rakentumista teesien (väitteiden) ja antiteesien (vastaväitteiden) dialektisena prosessina. Näiden kahden lopputuloksena syntyy synteesi, joka sisältää molemmat näkökulmat. Tutkimuksen dialektisuudessa on tarkoitus saada kaikkien tutkimuksessa mukana olleiden äänet näkyville. Tutkija ei pelkää kirjoita omia tekstejään, vaan pyrkii sisällyttämään erilaisia tulkintoja raportissa käsiteltävästä teemasta.

Opinnäytetyön dialektisuus on näkynyt ryhmäkeskusteluissa. Kaikille on annettu mahdollisuus puhua ja ilmaista ajatuksiaan tasapuolisesti. Vuoropuheluissa he ovat voineet esittää uusia ideoita, ristiriitoja ja kertoa eriäviä mielipiteitä asioista. Dialektisia tunnusmerkkejä näkyy myös tutkimuksen aikana saadussa havainnoinnissa ja niiden tulosten auki kirjoittamisessa. Olen ottanut suoria lainauksia muistiinpanoistani ja havainnoinneistani.

7.2.5 Havahduttavuus

Havahduttavuuden periaatteella on tarkoitus havahduttaa tutkimuksen lukija ajattelemaan uudella tavalla asioita. Jotta tutkija onnistuisi havahduttamaan, on kirjoittajan kyettävä kirjoittamaan raporttinsa koskettavasti, vaikuttavasti ja todentuntuisesti. Havahduttavan arvioinnissa raportin kirjoitus- ja ulkoasulla on merkitystä. Ulkoasun lisäksi voidaan myös mitata tekstin elävyyttä. Tätä voidaan mitata siten, että jos tutkimus on lukijalle uskottava, hän pys-

tyy eläytymään ja ymmärtämään tutkimuksen tavoitteita, sekä sen kulkua. Selkeästi jäsennelly kirjoitusasu lisää tutkimuksen luotettavuutta ja havahduttavuutta. (Heikkinen ym. 2007 159 -160.)

Havahduttavuus ilmenee tutkimuksessani siten, että olen ottanut paljon ryhmäkeskusteluja mukaan tekstiin. Suorat lainaukset raporttiin sisällettynä antaa elävyyttä ja todentuntuisuutta kirjoitukseen. Tutkimuksen lukijalle annetaan mahdollisuus "osallistua" työhön havainnoijan roolissa.

7.3 Kehittämissuositukset

Opinnäytetyö on ollut työläs ja haasteellinen. Espoon keskuksen asukastalon suunnittelun ensimmäinen vaihe on alueen yhteisötilan tarpeen kartoittaminen. Tämä vaihe on nyt tehty ja yhteinen selkeä näkemys asukastalosta on luotu. Niin asukkaat kuin toimijatkin toivoivat asukastalosta matalan kynnyksen kohtaamispaikkaa, missä voi verkostoitua, tutustua toisiinsa, harrastaa erilaisia toimintoja, sekä luoda asuinalueelle yhteisöllisyyden tuntua. Tulosten mukaan yhteinen tila on välttämätön ja tarpeellinen Espoon keskuksen alueelle.

Suunnittelun toinen vaihe on asukastalon toiminnan käynnistäminen alueella. Yhteisellä tilalla tulisi pyrkiä vähentämään asukkaiden segregoitumista. Tasa-arvoinen ja tasa-puolinen kanssakäyminen kasvokkain ihmisten välillä mahdollistaa yhteisöllisyyden syntymistä, joka puolestaan auttaa alueen kehittymisessä. Tulevasta asukastalosta voisi tehdä tutkimuksen, jossa tutkittaisiin onko yhteisöllisyys lisääntynyt eri kulttuurien, sukupuolten ja ikäisten kohdatessa toistensa.

Lähteet

- Aarnio, H. 1999. Dialogia etsimässä. Tampere: Tampereen yliopisto
- Aarnio, S., Koivula, E. & Sjelygren, J. 2011. Matinkylä-Olarin asukastalo -hankeen projektiraportti. AMK opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma Laurea-ammattikorkeakoulu.
- Alitolppa-Niitamo, A., Söderling, I. & Fågel, S. 2005. Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto.
- Callon, Michel & Law, J. 1982. On Interests and their Transformation: Enrolment and Counter-Enrolment. *Social Studies of Science*, November 1982.
- Deleuze, G. & Guattari, F. 1987. A Thousand Plateaus. Capitalism and Schizophrenia. Käännös Brian Massumi. Minneapolis & London: University of Minnesota Press.
- Engeström, Y. 2004. Ekspansiivinen oppiminen ja yhteiskehittely työssä. Tampere: Vastapaino.
- Eriksson, K. 2015. Verkostot yhteiskuntatutkimuksessa. Helsinki: Gaudeamus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Tampere: Vastapaino.
- Greimas, Algirdas J. & Courtes, J. 1982. Semiotics and Language. An Analytical Dictionary. Bloomington: Indiana University Press.
- Grönfors, M. 2007. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. 2. korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus,
- Grönfors, M. 1985. Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät. 2. painos. Helsinki: WSOY.
- Haarakangas, K. 2008. Parantava puhe. Nastola: Magentum
- Hallamaa, J., Launis, V., Lötjönen, S. & Sorvali, I. 2006. Etiikkaa ihmistieteille. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura.
- Halttunen-Sommardahl, R. 2007. Alueelliset yhteistyörakenteet ja osallisuutta tukevat työmenetelmät. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Selvityksiä 2007:5
- Hakkarainen, K., Palonen, T. & Paavola, S. 2002. Kolme näkökulmaa asiantuntijuuden tutkimiseen. Psykologian laitos. Helsingin yliopisto.
- Heikkala, J. 2001. Järjestön strategia. Tampere: Tampereen University Press.
- Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä, L. 2006. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Heikkilä, T. 2004. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

- Heikkinen, H.L.T. & Syrjälä, L. 2007. Tutkimuksen arviointi. Teoksessa Heikkinen, H.L.T., Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Tammi: Helsinki
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirvonen, J. 2011. Suvela tilastoissa ja asukkaiden kokemana. Aalto-yliopiston julkaisusarja TIEDE + TEKNOLOGIA 17/2011. Helsinki: Aalto-yliopisto, Insinööritieteiden korkeakoulu, Yhteiskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Hänninen, S., Kangas, A. & Siisiäinen, M. (toim.) 2003. Mitä yhdistykset välittävät. Tutkimuskohteena kolmas sektori. Jyväskylä: Ateena Kustannus.
- Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Järvensivu, T. Nykänen & K. Rajala, R. 2010. Verkostojohtamisen opas. Verkostotyöskentely sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Aalto-yliopisto, kauppakorkeakoulu
- Kananen, J. 2009. Toimintatutkimus yritysten kehittämisessä. Jyväskylän Ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä
- Karjalainen, P. 2004. Uudenlaisia otteita ja kertaustyylejä. Lähiöuudistus 2000-ohjelman arvioinnin loppuraportti. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Korhonen, E., Malin, L. & Saavola, K. 1998. Helsingin asukastalot ja yhteiskerhotilat. Tutkimuksia, 1998:1. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus,
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy
- Kvale, S. 1996. InterViews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing. Thousand Oaks: Sage
- Latour, B. 2005. Reassembling the Social. An introduction to Actor-Network Theory. Oxford University Press.
- Latour, B. 1987. Science in Action: How to follow Scientists and Engineers through Society. Harvard University Press.
- Lehtonen, L., Leino, L., Lindström, K. & Manninen, M. 2013. Voimanpesä häätöuhasta pärjäävän perheeseen. Ympäristöministeriön raportteja 23. Helsinki: Ympäristöministeriö
- Matthies, A. 2008. Kansalaisosallistuminen ja yhteisöllisyys eurooppalaisen hyvinvointipolitiikan murroksessa. Teoksessa Korkiamäki, R., Nylund, M., Raitakari, S. & Roivainen, I. (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Jyväskylä: PS-kustannus.
- Matthies, A. 2003. Asukastoiminta sosiaalisena pääomana -käsitteen operationalisointia ja kritiikkiä tapaustutkimuksen pohjalta. Teoksessa Hänninen, Sakari, Kangas, Anna & Siisiäinen, Martti (toim.) Mitä yhdistykset välittävät. Jyväskylä: Ateena Kustannus Oy
- Metsämuuronen J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia - sarja 4. Helsinki: International Methelp.
- Miikkulainen, P. & Niskanen, L. 2006. Matalan kynnyksen kohtaamispaikat. Selvitys kohtaamispaikoista ja toimintapaikoista. Helsinki: Kansalaisareena ry.

- Niemelä, P. 2008. Inhimillisen toiminnan teoria. Toiminnan systemaattista jäsentämistä ja soveltamisesimerkkejä. Teoksessa Petteri Niemi & Tuija Kotiranta (toim.) Sosiaalialan normatiivinen perusta. Helsinki: Gaudeamus
- Roivainen, I. 2001. Setlementtityö sosiaalisen työn toteuttajana. Teoksessa yhteisöt hyvinvoinnin tuottajina. Setlementtiliiton julkaisuja 10. Helsinki: Yliopistopaino.
- Ruotsala, R. & Saari, J. 2004. Verkostoitumisesta voimaa. Oppimisverkostot turvallisen työympäristön kehittämisessä. Helsinki: Työterveyslaitos.
- Rytikangas, I. 2011. Kehity ja jaksaa tiimissä. Helsinki: Kauppakamari.
- Ryynänen-McEwan, E. 2015. Envisioning and co-designing the best space for Espoo Centre's community house. Bachelor's Thesis. Degree Programme in Design. Kymi University of Applied Sciences, Kouvola.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. 2007 (toim). Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Juva: PS-kustannus.
- Saavola, K. & Kurki, H. 2002. Asukastalot ja yhteiskerhotilat sukastalojen ja asuinalueiden kehitysprosesseja. Helsinki: Helka ry.
- Tapionlinna, J. 2013. Tilaa olla - asukaslähtöinen asukastilan suunnittelu Jakomäessä. AMK opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto. Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. 3. korjattu painos. Tampere: Tampere University Press.
- Tulkki, S. 2015. Setlementtipohjaisen asukastalon johtaminen. YAMK opinnäytetyö. Terveyden edistämisen koulutusohjelma. Johtaminen perhekeskeisessä työssä. Laurea-ammattikorkeakoulu.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2005. Menestystä monimuotoisuudesta- elinvoimaa erilaisuudesta. Hyviä käytäntöjä monimuotoisuuden johtamiseen. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö
- Valkokari, K., Hyötyläinen, R., Kulmala, H., Malinen, P., Möller, K. & Vesalainen, J. 2009. Verkostot liiketoiminnan kehittämisessä. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Vilkka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi
- Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.
- Grönfors, M. & Vilkka, H. 2011. Laadullisen tutkimuksen kenttätöyömenetelmät. Hämeenlinna.
- Virkkunen, J., Engeström, Y., Pihlaja, J. & Helle, M. 2001. Muutoslaboratorio uusi tapa oppia ja kehittää työtä. Helsinki: Edita
- Väisänen, V., Immonen, T., & Ojaksela, A. 2011. Setlementtityön juurilla nykyajassa. Itä-Pasilan asukastalo-projektin (2008-2010) loppuraportti ja kuvaus asukastalon ensimmäisistä vuosista. Kalliolan setlementinjulkaisuja 4. Helsinki: Aksidenssi Oy.

Sähköiset lähteet

Asukastalo Kylämaja.2015. <http://kylamaja.fi/asukastalo-kylamaja>. Viitattu 21.9.2015.

Asuinalueille elinvoimaa ja eheyttä. Asuinalueiden kehittämisohjelma 2013-2015. http://www.ara.fi/fi-FI/Ohjelmat_ja_hankkeet/Asuinalueiden_kehittamisohjelma/Hankkeet/Espoo/Valittavat_valit_tavat_verkostot. Viitattu 20.11.2015.

Courtenay. About the Courtenay Centre. <http://www.ictnow.co.uk/clients/cc/about.htm>. Viitattu 30.9.2015.

Entressen kirjasto 2013. Jukeboksi- Entressen musamesta. http://www.helmet.fi/fi-FI/Kirjastot_ja_palvelut/Entressen_kirjasto/Juttuja_kirjastosta/Jukeboksi__Entressen_musamesta%2814944%29. Viitattu 21.9.2015.

Espoon keskuksen kehittämisprojekti: visioista tekoihin. 2014. Viitattu 2.6.2015. Saatavana: http://www.ymparisto.fi/fi-fi/Asuminen/Asuinalueiden_kehittamisohjelma/Espoo

Espoon väestöennuste 2014-2023. http://www.espoo.fi/fi-FI/Espoon_vaestoennuste_20142023_valmistunu%2837107%29. Viitattu 2.6.2015.

Espoon mielenterveysyhdistys EMY ry 2015. <http://emy.fi/yhdistys/>. Viitattu 21.9.2015.
Filoksenia ry. <http://www.trapesa.com/> Viitattu 21.9.2015.

Helka ry 2013. Uutiset. http://helka.net/images/stories/tiedostot/Community_Centres_in_UKforweb.pdf. Viitattu 18.8.2015.

Hokkanen, T. 2011. Espoon keskuksen kaupunki uudistuksen toimenpideohjelma 2011-2020. <http://docplayer.fi/728544-Espoon-keskuksen-kaupunki-uudistuksen-toimenpideohjelma-2011-2020.html>. Viitattu 26.10.2015.

Hyvä Koti ry 2015. http://www.hyvakotiry.fi/yhdistyksen_toiminta. Viitattu 5.10.2015.

Iftin seura ry. Eriaisuus on yhteiskunnan rikkaus. http://www.iftinseura.fi/?page_id=130. Viitattu 21.9.2015.

Immonen, T. & Miettinen, M. 2015. Asukastalo Kylämaja -ihmisten ja kulttuurien yhdistäjä. Asukastalon käynnistämishankkeen (2012-2014) loppuraportti. <http://www.kalliola.fi/projektit-ja-julkaisut/projektit/> Viitattu 21.9.2015

Juujärvi, S. 2014. Osallisuudesta toimijuuteen Espoon keskuksessa. Välittävät Valittavat Verkostot hanke. ALUEKEHITYS JA YMPÄRISTÖ. Eetvartti III neljännes 2014. Espoon toimintaympäristökatsaus. http://www.espoo.fi/fi-FI/Espoon_kaupunki/Tietoa_Espoosta/Tilastot_ja_tutkimukset/ Viitattu 18.9.2015.

Kohtaamispaikka Askel. 2015. <http://www.kalliola.fi/vapaaehtoistyö/asukastalot-ja-kohtaamispaikat/kohtaamispaikka-askel-espoo>. Viitattu 21.9.2015.

Maastokartta. Espoon tuomiokirkkoseurakunnan seurakuntasuunnitelma 2010-2015. <http://www.espoonseurakunnat.fi/documents/55984/55993/Espoon%2BTuomioseurakunta%2Bsuunnitelma%2B2010-2015.pdf/be14fef9-a65f-457d-9822-961d8257c786>. Viitattu 21.9.2015.

Norvasuo, M. 2013. Visio Suvelan paikalliskeskuksesta lähiökehittämisen muutoksessa. Aalto-yliopiston julkaisusarja. Aalto-TT 6/2013. <https://aalto.fi/bitstream/handle/123456789/9005/isbn9789526051147.pdf?sequence=1>. Viitattu 26.10.2015.

Rentoa ja kestäväää elämää Espoon keskustassa 2012.
http://www.espoo.fi/materiaalit/Asuminen_ja_ymparisto/espookeskus/. Viitattu 18.8.2015.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOT - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Teemoittelu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html. Viitattu 5.9.2015.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOT - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Koodaaminen. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_2.html Viitattu 5.9.2015.

Savolainen, P. 2013. Katsaus Helsinkiläisiin asukastiloihin 2012. Helka - Helsingin kaupunginosayhdistykset ry:n kotisivut.
http://www.kaupunginosat.net/portal/images/stories/uutiset/katsaus_helsinkilaisiin_asukastiloihin_2012.pdf. Viitattu 18.8.2015.

Suvela-visio 2035. 2011. Työryhmä Jani Päivänen et al. [WSP & Espoon kaupunki.]
http://www.espoo.fi/fi-FI/Asuminen_ja_ymparisto/Kaavoitus/Asemakaava/Asemakaavoituskohteet/VanhaEspoo/Suvelavisio. Viitattu 20.11.2015

TieVie - Suomen virtuaaliyliopisto 2004.
http://tievie.oulu.fi/verkkopedagogiikka/luku_4/verkostoitunut_asiantuntijuus.htm. Viitattu 22.10.2015.

Julkaisemattomat lähteet

Juujärvi, S. & Lund, V. 2015a. Asukastyöpajat osallisuuden edistämisen välineenä Espoon keskustassa. Julkaistavaksi lähetetty käsikirjoitus.

Juujärvi, S. & Lund, V. 2015b. Enhancing early innovation in an Urban Living Lab: Learnings from Espoo Centre, Finland. Julkaistavaksi lähetetty käsikirjoitus.

Fogelholm, K. 2012. Suvelan asukastalo-hanke. Esitys 29.12. 2012, Espoon kaupunkisuunnittelukeskus.

Juujärvi, S. 2015. Samarian asukastalon ydintoiminnat. Julkaisematon raportti.

Niemi, T. 2015. Espoon aikuissosiaalityön aluepäällikkö. Henkilökohtainen tiedonanto 16.9.2015.

Ponkala-Karlsson, I. 2015. Kohtaamispaikka Askelen sosiaaliohjaaja. Henkilökohtainen haastattelu 16.10.2015.

Tulkki, S. 2015. Matinkylän Kylämajan asukastalon vastaava. Henkilökohtainen haastattelu 20.10.2015.

Välittävät Valittavat Verkostot -tutkimushankkeen tutkimussuunnitelma 20.11.2013. Julkaisematon asiakirja.

Kuviot

Kuvio 1: Yhteisöpaja prosessikuvio.(Hägg 2015)	21
Kuvio 2: Toimintatutkimuksen sykli (Heikkinen ym. 2006.).....	23
Kuvio 3: Havainnoinnin lajit. (mukailtu Vilkka 2006.).....	25
Kuvio 4: Muutoslaboratorioprosessin sykli (mukailtu Virkkunen & Newham 2013.)	29
Kuvio 5: Analyysin eteneminen. (mukailtu Tuomi & Sarajärvi 2009.)	35
Kuvio 6: Pääteemat ja alateemat (Harjula 2015)	39

Kuvat

Kuva 1: Tunnistetut ristiriidat (Mutanen, A. 29.1.2015)	30
Kuva 2: Tunnistetut ristiriidat (Mutanen, A. 29.1.2015)	30

Liitteet

Liite 1: Havainnointilomake.....	65
Liite 2: Suostumus tutkimukseen.....	66

LIITE 1: HAVAINNOINTILOMAKE

PIENRYHMÄTYÖSKENTELYN HAVAINNOINTI/YHTEISÖPAJAT

Havainnointilanne:

Havainnointiaika:

Kontekstin kuvaus:

Henkilö	Vuorovaikutus	Keskustelun sisältö

Yhteenveto:

Liite 2 SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

Tutkimus: Välittävät Valittavat Verkostot

Tutkimuksesta vastaava henkilö: yliopettaja Soile Juujärvi, soile.juujarvi@laurea.fi.

puh. 0407231420, Tutkimuksen toteuttaja: Laurea-ammattikorkeakoulu Otaniemen yksikkö

Hankkeen kuvaus: Välittävät Valittavat Verkostot (VVV) on tutkimushanke, jonka toteuttajana on Laurea-ammattikorkeakoulu ja rahoittajana on Ympäristöministeriön Asuinalueiden kehittämishjelma 2013-2015. Tutkimuksen tarkoituksena on tukea ohjelmassa mukana olevaa Espoon kaupungin kehittämishanketta Espoon keskuksen kehittämissuunnitelma - visioista tekoihin, joka kohdentuu Espoon keskuksen, erityisesti Suvelaan ja Kirkkojärveen asemaseutuun.

VVV-hankkeen tavoitteina on (1) tutkia ja edistää Espoon keskuksen asukkaiden osallisuutta alueen kehittämisessä, (2) tutkia ja kehittää verkostomaista kehittämistyön mallia yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa ja (3) tutkia ja kehittää tehokkaita toimintamuotoja eri toimijoiden yhteistyölle.

Hankkeen tutkimuksellisenä lähestymistapana on toimintatutkimus, jossa tutkimustietoa kerätään ja analysoidaan yhteistyössä alueen asukkaiden ja toimijoiden kanssa. Tiedon keräämisessä käytetään havainnointia, haastatteluja ja kyselyjä sekä hyödynnetään asiakirjoja ja muuta kirjallista aineistoa. Alueen verkoston ja toimijoiden työskentelyä dokumentoidaan videotaltioinnin avulla erilaisissa tilaisuuksissa.

Tutkimusaineisto säilytetään ja analysoidaan tutkimuseettisten periaatteiden mukaisesti. Tutkimustulosten raportoinnissa pyritään takamaan tutkittavien tunnistamattomuus. Tutkimuksen tulokset julkaistaan kansallisissa ja kansainvälisissä julkaisuissa ja niitä esitellään hankkeen tilaisuuksissa sekä tieteellisissä konferensseissa ja seminaareissa

Suostumus:

Minulle on selvitetty yllä mainitun tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytettävät tutkimusmenetelmät. Olen tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Olen tietoinen myös siitä, että tutkimukseen osallistuminen ei aiheuta minulle minkäänlaisia kustannuksia, henkilöllisyyteni jää vain tutkijan tietoon ja minua koskeva aineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Voin halutessani keskeyttää tutkimukseen osallistumisen milloin tahansa ilman, että minun täytyy perustella keskeyttämistäni. Suostun siihen, että työskentelyäni taltioidaan (kuvataan ja äänitetään) ja hankkeessa tuottamaani aineistoa käytetään tutkimuksen tarpeisiin. Kerättyä aineistoa voidaan käyttää myös opetus- ja julkaisutarkoitukseen. Kuvien julkaisemiseen pyydetään erillinen lupa.

Päiväys

Tutkimukseen osallistujan allekirjoitus ja nimenselvennys